

р. 5147 іл. 15,-

ЗВІТ ДИРЕКЦІЇ

ВМІСТ.

Ц. К.

II. ГІМНАЗІЇ В ПЕРЕМИШЛІ

за рік шкільний

❁ 1899/900. ❁

НАКЛАДОМ НАУКОВОГО ФОНДУ.

ПЕРЕМИШЛЬ.

З друкарні Осина Стифія.

1900.

Домашні боги в Помпеях.

З М І С Т.

- I. Домашні боги в Помпеях (Die Hausgötter in Pompeji), проф. Дмитра Чеховского.
- II. Шкільні вісти — Директора.

Домашні боги в Помпеях.

Копуючи провід для сьвіжої води, що мала іти з ріки Сарну до Torre dell' Annunziata, наткнув ся будівничий Фонтана в літах 1594—1600 на останки домів старинного міста Помпеїв, що его покрив Везувій в р. 79. по Хр. верствою камінчиків з жужелиці (lapilli) і попелом на 6—7 метрів. Се відкрите лишило ся без дальших наслідків. Доперва в. р. 1748. зачались правильні розкопки, що дуже пиняво постунали наперед, аж в р. 1861. взяв ся до діла італійський учений Фіореллі.

Завдяки его методичним розкопам пробудив ся старинний город, не наче зачарована княгиня, по 18-сотлітнім сні, а ясні лучі впали з відкритого гробу на жите і архітектуру старинних Римлян. Передовсім знайшли тут багаті скарби для пізнання будови і урядження старинного дому, що о ним вісти обмежувались довго на літературні жерела і поодинокі, а до того розкинені останки розвалили.

При помочи невеликої фантазії легко оживити тихі тепер місця і представити собі, як жили Помпеянці в хвили, коли заскочив їх вибух Везувія. В тій цілі треба еще заглянути до музею неаполітанського, куди перенесено перли помпеянської домашньої утвари, що кидають відблеск на приватне жите помершого народу.

Зате лишилось в Помпеях много віттарів, капличок, заглиблень в стінах і малюнків богів домашних, що їх Помпеянці почитали і коли спало на них страшне нещасте, в розпуці о поміч вzywали.^{1) 2)}

Але Везувій, що на образі в casa del Centenario стоїть побіч Бакха, покритого грознами винограду і яко справник плодovitости землі тішив ся майже божою почесністю у Помпеянців, не дав ся ублагати і засинав місто разом з его богами.

Які то були боги, що до них молили ся дома Помпеянці, як їх собі представляли і почитали, де були місця їм посвячені, о тім розповім, оглянувши сам Помпеї і дорогоцінні того міста старинні скарби, тим, що ціка-

¹⁾ Plinius, Ep. VI. 16. 20. ²⁾ Вправді давніші справоздана з розкопів подають, що на віттарях однійської Ізиди лишились недопалені останки жертв; з сего виходило, що сю богиною передовсім почитали Помпеянці. Але се могло, як каже Овербек (Pompeji in seinen Gebäuden, Alterthümern und Kunstwerken, 3. Aufl. Leipzig 1875, ст. 27), стати ся случайно і не промовляє за тим, що прочі боги в послідних часах істнованя міста були занедбані.

ві пізнати хоч одну сторону старинного життя. Се питане має не лише місцеве значенє, але кидає сьвітло на культ домашніх богів у Римляни в загалі; бо відколи Сулли вислав до Помпеїв в р. 80. перед Хр. осаду ветеранів, давнїйше місто Осків з часом цілком зроманїзувалось і прийняло римскі звичаї і обичаї. Слободяни приносили з собою свої сьвятощі,¹⁾ що з часом або усуваликульт місцевих богів, або его до свого приноровлювали.

I.

Дома почитали Помпеянці, як в загалі Римляни, лярів, пенатів і генія.

1.

Ляри²⁾ після Варона³⁾ є то душі померших, отже тотожні з шапес. Сей культ мав повстати після Сервія⁴⁾ з того, що колись померших ховали дома, аж закони 12 таблиць усунули сей звичай. Був се отже дух хранитель помершого пана дому, що опікуєсь дальше родиною. На се вказує і та обставина, що Греки переводять *lares* через *ἑρῶες*. Але в такім разі, каже Вісова, як пояснити собі те, що в пісні братів арвальських просять ся їх о уроджай; або що значить їх особенна опіка над челядею, що почитає лярів яко своїх одніських заступників, або звідки взялись *Lares militares* і *permarini*. Сей учений думає, що початку почитаня лярів належить шукати поза домом і що донерва пізнійше прийнято їх між домашніх богів і поміщено коло огнища. Після Йордана⁵⁾ є се боги, що первістно опікувались полем, винницею, і в загалі цілим сільським господарством, а донерва пізнійше стали ся сторожами і опікунами дому. Кождий дім мав давнїйше лише одного ляра. Се бачимо по часті зі сьвідoctв старинних писателїв,⁶⁾ по часті з метонїмного уживаня слова *lar* місто *domus*. Як же де говорить ся о лярах в числі многим, то або говорить ся тут в загалі о лярах, а не о бозї-опікуні одного дому, або треба розуміти через *lares* всіх богів домашніх⁷⁾. Донерва від Августової реформи лярів придорожних (*lares compitales*) бачимо і по домах двох лярів по боках генія або пенатів.⁸⁾

¹⁾ *Römische Staatsverwaltung* von I. Marquardt, III. Bd., 2. Aufl. 1885. с. 35.

²⁾ Етимологія слова *Lar* не є до тепер пояснена. Давнїйше уважали учені слово за тотожне з етруским *Lars*, князь (пор. Hertzberg, W. A. B. *De diis Romanorum patriis*, Halae, 1840. ст. 3: „Neque illud officit, quod ubi in regibus usurpetur, genitivum „Lartis“, ubi in deo, „Laris“ formari grammatici docent.“) порівн. Marquardt ст. 123. Преллер-Йордан (*Römische Mythologie*, II. Bd. Berlin 1883. ст. 102), Вісова (*Ausführliches Lexicon der griech. u. röm. Mythologie* von W. H. Roscher II. Bd. Leipzig 1894—97 ст. 1867.) і другі протиявлять ся такому поясненю, не подають однак ліпшого.

³⁾ Arnobius *contra gentes* III. 124: „nunc antiquorum sententias sequens larvas esse ait (Varro) Lares, quasi quosdam genios et functorum animas mortuorum“.

⁴⁾ Scholia ad Verg. *Aen.* V. 64 і VI. 62.

⁵⁾ Vesta und die Laren auf einem Pompejanischen Wandgemälde, Berlin 1865 с. 18.

⁶⁾ Plautus *Aul. Prol.*: Ego Lar sum familiaris ex hac familia, 386: Haec imprentur in foco nostro Lari, Merc. 834.. Більше місць у Марквардта с. 123.

⁷⁾ Marquardt, I. с. ст. 123.

⁸⁾ Йордан, Vesta u. die Laren, ст. 17.

В найдавніших часах не представляли Римляни своїх богів пластично¹⁾, лише при помочи символів, нпр. символом Марса є коніє, символом Вести огонь і т. д. За Тарквінтіїв зачинає ся вплив грецької штуки, релігій і звичаїв на Римлян, а збільшив ся він від часу, як Римляни підбили полудневу Італію і зіткнули ся з Греками.

Насамперед представляли собі Римляни лярів як Діоскурів в виді молодців з копієм в руках, з песьюю шкірою на плечах і з псом у ніг. Так бачимо їх на денарах Люція Цезія в 7. віці а. у. с. Пізнійше затерла ся різниця між лярими домашніми а придорожними і сих послідних прийняли і по домах.

Вже Невій згадує о якимсь Греку Теодоті²⁾, що намалював танцюючих лярів для компіталіїв.

В Помпеях бачимо лярів на малюнках, а в музею неаполітанським на бронзових статичках, що їх начислив я тут около 40, яко молодців з кучерявим волосем, часто з вінцем на голові. Лише в casa di Meleagro мають лярї на голові після Гельбіга³⁾ фригійську шапку⁴⁾. Туника високо підперезана (*lares succincti*), то жовта, то червона, то зелена, то яснофіялкова, то синя, то пестра, рідше біла. *Pallium* (плащ) звичайно червоне, рідко брунатне, зелене, фіялкове, сине. Пояс різнобарвний, нпр. червоний (*Casa Vettiorum*). На ногах мають короткі чоботи. В піднесеній правій руці держать ріг (*ρῶτόν*), з котрого наливають вина до чарки (*patera*) або до кувшина (*situla*) в лівій руці. Лицем обернені до вітвара або до генія або до пенатів, часом відвернені від них в противну сторону, дуже рідко *en face*.

Весела постава мовби до танцю, уклад одягу і їх заняте взяте з культу Бакхового і відповідає веселому настроєви, який панував підчас празника лярів придорожних. Сей празник обходили на перехрестях, де стояли каплички тих лярів. По жертві слідували забави; пастукарі, актори, глядіатори розвеселяли нарід.⁵⁾ Позаяк веселий настрої сего празника пригадував Діонизиї (празник в честь Бакха), то взято звіден і взорець для образів лярів яко ошікунів сего радісного сьвята. Не бракло однак на тім празнику і жертв для померних.

Статиці лярів з дерева, покриті воском, з каміня і бронзи стояли разом з генієм і пенатами при огнищу в *atrium*, де родина сходила ся на обід, відмовляла молитви і жертвувала.

Місце призначене на огнище було в куті *atrium* від подвіря за *impluvium* в части, що звала ся *postica* (часть від дороги *antica*).

¹⁾ Marquardt, l. c. ст. 5.

²⁾ Ribb. com. Lat. ст. 20, нпр. Йордан, *Vesta* ст. 19.

³⁾ W. Helbig, *Wandgemälde der vom Vesuv verschütteten Städte Campaniens*, Leipzig 1868.

⁴⁾ Сам я того не бачив.

⁵⁾ Тепер видко часом подиси різних сьміхованиців на перехрестях в Неаполі. —

Огнище, *focus*, була то чотирикутна плита з каменя або цегли, кілька цалів понад підлогою. На жарівку вклялось поділля і розпалювалось огонь, що тлів цілу ніч в попелі. Дим уходив через отвір в даху (*compluvium*).

Віттар побіч огнища в тім самім домі неможливий.

Так лишило ся на селі, а в простих домах і в місті аж до найпізніших часів. Коли *atrium* стало ся комнатою гостинною, перенесено ватру з докучливим димом до окремої кухні, а лярів і пенатів поміщено в окремії шафі або в капличці (*sacellum*, *sacrarium*, пізнійше *lararium*). Ся зміна наступила в Помпеях поступенно. Часом видко еще огнище на первістнім місци, частійше покрили его штукатурою, дали на верх плиту мармурову і так зробили стіл, що коло него збирала ся родина на розмову. Пізнійше був такий стіл в *atrium*, що стало ся комнатою гостинною, за поєдинчий; тож усунено его, а місто него бачимо в Помпеях столи мармурові о двох, рідше о одній ногі, часом прикрашені плоскорізню, нпр. в домі Октавія Прима VII. 15. 2. прав.¹⁾ Кра сні столи на ногах в виді крилатого льва подибуємо в *casa di Meleagro*, *casa di Sirico*, *casa dei Vettii*, дві найкрасні ноги в *casa di Cornelio Rufo*. З иньших домів, де є столи мармурові в *atrium*, подаю еще: I. 2. 6. л., I. 2. 17. л., VI. 4. 4. л., VI. 7. 9. л., VI. 8. 2, VII. 12. 21. л.²⁾

При кождім обіді одержували ляри при огнищу перед *senae secundae* (десерт) часть страви і нашитку в мисочці (*patella*), з котрої потім все вилвалось до вогню. По оклику „*dii propitii*“ продовжав ся обід.

Календи, нони і іди, а передовсім календи були тими днями, де господиня або ключниця мала обовязок, уквітчати лярів і принести їм жертву. Коже сьвято родинне зачинало ся від жертви для лярів, нпр. роковини пана дому, весіле в родині, коли син убрав перший раз тогу мужеску, по повороті з довшої дороги або війни, по виздоровленю і. т. д. Коли не було в ідальни огнища і лярів, то приносили їх³⁾ з каплички або клали перед нею на окремім столі сільничку і страви.

Лярам приносили кадило, вино, овочі, колачі, рідко ягня або порося, після стану маєткового жертвуючого.

2. Геній.

Геній⁴⁾ є дух оживляючий і творческий, що всюди, де жите проявляє ся, невидимо є діяльний⁵⁾ Передовсім є він богом плодности, *deus gene-*

¹⁾ Відкопана до тепер часть Помпеїв поділена на 6 діляниць (*regiones*), діляниць на цері (*insulae*), а в церіях поодинокі доми нумеровані за порядком по правій і лівій стороні.

²⁾ Ноги знищених столів лежать тепер на подвірю сьвятині Веспасіяна.

³⁾ Статиці лярів з бронзи, які перенесено до музею неаполітанського, далеко гірше виконані, чим статуя ляра в палаті консерваторів в Римі ч. 547 (Helbig), що є найбільшою і найкрасшою в своїм роді.

⁴⁾ Се імя походить від *geno* і означає того, *qui gignit* або *gignere solet*, а не *genuit*.

⁵⁾ Preller-Jordan I. c. ст. 76.

perandi, що множить і удержує родину. Отже лише мужчина має генія, а жінка Юнону. Геній є безсмертний. Він вводить чоловіка в жите і супроводжає его все яко невидимий приятель, радник і опікун, бог чоловічої природи¹⁾, ділить з ним радість і сміток і доперва через смерть з ним розлучає ся. Він підлягає змінам чоловічої вдачі і є відвічальний за всі хиби і прикмети людей.

Обовязком чоловіка є настроїти для себе генія жичливо, жити з ним в згоді, веселити і мирити его зі собою жертвами. Для того уквітчували его вітвар, передовсім в день уродин і жертвували ему вино, кадило, палениці і т. п., але ніколи звіврята, бо в тім дни, що дав жите чоловікови, не можна відбирати життя ніякому сотворію. Зі взгляду на коротке жите чоловіка вимагає геній від него, щоби користав як найдлінше з хвиль життя ему призначених, бо що він робить для себе, те тішить і генія.

По смерті живють генії яко manes. Для того уживає ся часто слів *genius* і *manes* яко тотожних.

Не лише люди, але і боги мають свого генія. Так приходить *genius Jovis*, *Priari* і т. д. Є се представителі божества, що его почитали на певних місцях, і приймають в заступстві Юпітра, Прияпа і т. д. жертви, обіти, молитви.

Також кожде місце, кожда держава, кожде товариство має свого генія, але не ляра.

Образом генія є вуж. Римляни так як Греки бачили в природі змії щось такого, що їх робило особливо придатними до воплощення божих сил, передовсім таких, що перебували або в підрі землі (як герої), або олицетворяли сили землі, прискорюючи ріст плодів і цілючих рослин²⁾. Звичайно бачило в Помпеях двох вужів, мужеского з гребенем і женського без гребеня, по боках вітвара, що на нїм є овочі, яйця або соснова шишка. Як є лише вуж мужеского роду, думають декотрі учені, що властителем дому був безженець. Чи так було дійсно, трудно на певно сказати. В однім домі, *casa dei Vettii*, є лише вуж з гребенем, а знайдений тут неприличний вид ляжни промовляє за тим, що мешкав тут багатий безженець.

Коли пізнійше геній прибрав вид чоловіка, лишили ся і вужі, так що в Помпеях видно понизше генія і двох вужів. Звичайно є він на образах помпеяньских окружений лярами, часто в товаристві пенатів. Статиці і малюнки геніїв в Помпеях є ідеальними портретами пана дому. Стоять они звичайно з рогом достатку в лівій руці, а чаркою в правій, заняті жертвою на вітварі. В *casa dei Vettii* держить геній в лівій руці ящик з жемчугами і нема вітвара. Голову, з виїмкою лица, заслонює тоґа. Часом, коли генії не приносять жертви, голова лише уквітчана. Де є між лярами геній цїсаря, там має він на собі тоґу з пурпуровим пружком (*toga praetexta*)

¹⁾ Horat. Epist. II. 2. 187. *Genius, naturale comes qui temperat astrum, naturae humanae mortalis in unumquodque caput, voltu mutabilis, albus et ater.*

²⁾ пор. В. В. Латышев, Очеркъ греческихъ древностей, ч. II. С. Петербургъ, 1889, стор. 36.

і *calceus senatorius*, украшений серпом місяця (*lunula*). Лицем обернений геній до вітара звичайно на ліво.

На першій місці почитали в домах генія жиючого пана дому. — Се видно нпр. з написи в саза *Epidii Rufi*, де читаємо, що двох визволенців *Diadumeni* присвятили капличку генієви і лярар *Marci nostri*.

Також генія приятелів і добродіїв дому почитали Римляни. Сей культ перенесено за часів Августа на его генія, відколи цїсар наказав додати до лярів придорожних і свого генія. Сей звичай лишив ся і за наслідників Августа, тим більше, що деякі цїсарі, як Калїгуля, остро карали занедбане культу свого генія.

В Помпеях знайшов я лише в двох домах, саза *dei Vettii* і в другім, перед 5 літами відкопанім домі, на північ від тамтого, геніїв, що їх черти пригадують Нерона.

На других образах лице часом так зблїдло, що надармо шукавбись схожости з котрим пануючим. Вирочім декотрі образи є з часу річи посполитої і не яло ся перемальовувати генія; за те міг бути геній цїсаря з бронзи або мармуру в капличці.

3. Пенати.

Пенати¹⁾ то боги, що дбають про щоденну поживу, про комору з приписами; з часом опікують ся цілим нутром дому і житем родинним, хоч властивими богами родини є лярри.

Пізнійше затерла ся ріжниця між ляррами а пенатами. Сервій каже:²⁾ „*Penates sunt omnes Di, qui domi coluntur*“, а на другім місці³⁾: „*Juxta, focus Dii Penates positi fuerunt Laresque appellati, idcirco quod ara Deorum, Larum focus sit habitus*“. Вправді де инде⁴⁾ притиворічить собі, бо каже: „*Dii Penates alii sunt atque Lares*“, але ріжниці між ними не подає. І иньші писателі розріжняють ляррів від пенатів. Так нпр. читаємо у Плянта:⁵⁾ „*Ego mihi alios Deos Penates persequar, alium Larem*“, Verg. Aen. IX. 258: „*Per magnos Penates Assaracique Larem*“. Навіть в часах, коли вже поганьство уступає перед християнством, ріжниця між поодинокими богами домашними еще існувала, як то видимо з рукописи Теодозиевої, де містять ся цїсарські розпорядження від Константина Великого⁶⁾: „*Nullus omnino secretiore piaculo Larem igne, mero Genium, Penates nidore veneratus accendat lumina, impronat tura,serta suspendat*“. Але більша часть старинних писателів уживає ляррів і пенатів без ріжниці яко синонімів місто дому. Так читаємо у Проперція:⁷⁾ „*Spargere et alterna communes caede penates et ferre ad patrios praemia dira Lares*“.

1) Слово *penates* походить від *penus*, запас живности.

2) *Scholia ad Verg. Aen. II. 514.*

3) *Schol. ad Horat. Epod. II. 43.*

4) *Schol. ad Verg. Aen. VI. 152.*

5) *Merc. V. 1. 7.*

6) XVI. 10. 12.

7) II. 30. 22.

Як представляли собі давніше Римляни пенатів яко оікунів *cella penaria*, не знаємо. Зате описує Діониз ¹⁾ пенатів державних, що мали в Римі окрему сьвятиню (*Aedes Penatium in Velia*), яко двох сидячих молодців з копієм в руках.

Коли пізнійше первістне значене пенатів яко сторожів кожори з поживою затерлося, перейшло їх імя на богів, що їх поодинокі родини особливо почитали. Они переходять з батька на сина і всіх дальших потомків і мандрують разом з родиною, як ся шукає собі нової оселі.

На образах помпеянських бачимо, а в капличках знайшли ²⁾ при розкопах крім лярів і геніїв еще иньших божків, як: Весту, Юпітра, Аполлона, Венеру, Фортуну, Меркурія, Ескуляна, Геракля і т. д. Сих богів уважає Гельбіг, а за ним другі учені за пенатів.

Пенатів почитали Римляни так само і на тім самім місци в *atrium*, що лярів. При кожній їді одержували часть вина, страви і соли. До того була і в найбільшійших домах срібна сільничка і мисочка. Пізнійше помістили їх разом з лярями в окремих шафках і капличках. Найчастійше бачимо їх образи в перистилію і в кухни.

II.

Окрасою помпеянських домів є місця посьвячені домашнім богам. Чи дїм бідний, чи багатий, всюди видно, що Помпеянці памятали о богах. — В тісних домах, особливо в склепах, бачимо малі заглиблення в стїні, в багатих мрамурою плоскорізію прикрашені каплички; тут впадає тобі в око низький вівтарець, там високий жертвенник на підставці. Були тут також і подвижні вівтарі, н. пр. в *casa del Centenario* в бічнім *atrium* ³⁾.

Форма вівтарів звичайно чотирикутна, рідше вальцьовата, форма заглиблення в стїні зводиста, чотирикутна або квадратовата, форма капличок ріжнородна.

Таку побожність бачимо тут в часах, коли з літературних жерел віє вже дух невірства, що з початком першого віку по Хр. підкопав давню побожність Римлян, так що они шукають собі нових богів і сироваджують їх з Єгипту і Азії. Виравді є і в Помпеях сьвятиня Ізиди з часів, коли прийшли перші слободяни з Риму, є і культ Гарпократа, є і обожане могучих тогдішнього сьвіта (пануючих цісарів), але загал молив ся еще тут

¹⁾ I. 67. 68.

²⁾ Так нпр. в капличці в *casa di Lucrezio* були слїдуючі статуї з бронзи: 1) Юпітер бородатий в плащі (*χλαμύς*). Права рука держить перуи, ліва піднесена до гори, коло ніг орел. 2) Геракль в хлямиді. 3) Фортуна з рогом достатку. На голові цвїг льотосу. 4) Божок бородатий, уквітчаний листем, в правій руці чарка. 6) Статуя більша від попередних, з головою заслоненою тогою, з рогом достатку і чаркою (*patera*) в руках, може *Abundantia*.

³⁾ A. Mau, *Führer durch Pompeji*, II. Aufl. Leipzig, 1896, st. 62.

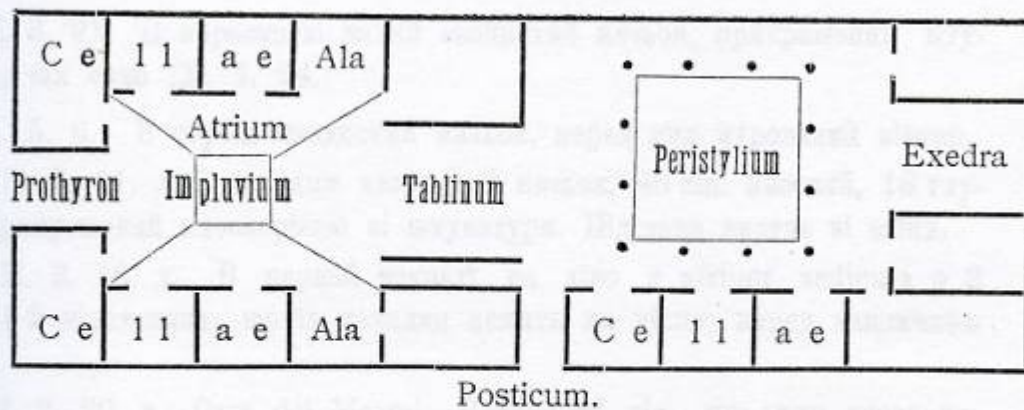
до своїх давних богів. Инакше булиби Помпеянці при перебудові і направі домів, що завалились підчас землетрясеня в р. 63 по Хр., заступили не один образ давнійших богів модними богами. Впрочім шкідливий для релігії напрям літератури не міг еще так скоро заразити мешканців, що заняті торгівлею і управою рілі мало мали часу, щоби дати зараз послух релігійному індіферентизмови столиці.

Оглядаючи ті богам посвячені місця в Помпеях, питав я сам себе: „Якби то так тепер засипала яка висша сила одно з наших середних міст, а потім по кількох століть его відкопали, чиби знайшли в кождім домі таке старане о богів, стілько образів, і то незгірших, стілько статуй“? Відповідь на се питане випала заперечаючо, бо в многих родиниах образ сьвятого, то рідкий гість.

Переїдѹмся тепер по Помпеях і огляньмо важнійші заглибленя в стінах (низьки, Nischen), призначені для богів (aediculae) і каплички (sacragia, sacella). Побачимо їх в ріжних частях дому (atrium, peristylium, в ala лише в 2 домах, часто в кухні, або де мололо ся на жорнах збіже (pistrina). Описувати їх подрібно, уважаю за злишне. Подам лише їх форму і при декотрих розміри.¹⁾

Призначене декотрих низьків, що при них нема образів домашних богів або вівтарів, є сумніве. Могли они служити і иньшим цілям.

Щоби ті, що не знають розкладу в римскім домі, могли ліпше собі представити, де були низьки, каплички і вівтарі, подаю тут плян дому заможнійшого горожанина помпеянського.

IX. 1. 22. л. Domus M. Epidi Sabini. В. куті atrium на право від входу є найкрасша мурована капличка богів домашних, хоч сам дім що до пляну і архітектури стоїть поза кількома нийшими домами. Підстава 103 см. широка, 99 см. довга, 116 см. висока, багато прикрашена; дах спочи-

¹⁾ На жаль не міг я при сій праці користуватись урядовими справозданнями в розкопів і мусів обмежити ся на те, що подає А. Мав в „Mittheilungen des deutschen arch. Instituts“. Як в розмірах будуть які неточности, то прошу се оправдати тим, що підчас короткого побуту в Помпеях не стало мені часу і приборів на основні поміри.

ває на 71 см. високих стовпах. Перекладина (архитрав) і причолок (Giebel) ще красні, чим долішня часть.

IX. 1. 20. л. Domus M. Epidi Rufi. В правім крилі (ala) atrium при задній стіні стоїть каплічка, а на ній напись: GENIO M. (arci) N. (ostri) ET LARIBUS DUO DIADUMENI LIBERTI. Є се одніська каплічка з дуже важною написею, бо видимо з неї, що по домах почитали на першім місці генія пана дому. Що до поміщення lararium, є сей дім о стілько замітний, що лише тут і в casa dei capitelli colorati каплічка є в ala.

Підстава 73 см. широка, 120 довга, 145 висока. Чотири стовпи 74 см. високі, штукатурою прикрашені, так само причолок.

Тут випадаеть замітити, що в Помпеях дуже часто місто м'ямармуру уживаєсь штукатуру. Причиною сего є віддалене від мармурових ломів, а в слід за тим і дорожня сего каменя, так що і заможніший Помпеянець не міг здобути ся на такий видаток і прикрашував стовпи з цегли або каменя штукатурою.

IX. 1. 7. л. В правій стіні atrium 3 низьки, з тих один для домашних богів.

IX. 2. 26. л. В atrium низьок, прикрашений 2 мальованими птахами, що сидять на галузи.

IX. 3. 5. л. Domus M. Lucretii. В atrium на право від входу барвною штукатурою прикрашена каплічка, що є причолок піддержують 2 стовпи.

IX. 3. 19. л. В городі низьок, прикрашений маскою.

IX. 3. 21. В перистилю малий зводистий низьок, прикрашений штукатурою; так само IX. 3. 24.

IX. 5. 6. В городі зводистий низьок, перед ним мурований віттар.

VIII. 3. 21. л. В городці зводистий низьок, 48 см. високий, 18 глибокий, прикрашений плоскорізією зі штукатуру. Підстава вистає зі стіни.

VIII. 3. 16. л. В першій комнаті на ліво в atrium aedicula о 2 стовпах і 2 півстовпах, що їх кавалки лежать на місци; перед каплічкою віттар.

VII. 2. 20. л. Casa dei Marmi. Величавий дім, що дуже много потерпів при землетрясеню в р. 63. по Хр.; для того читаємо в сїнях (πρόθυρον) ΔΟΥΜΜΟΣ ΠΕΡΤΟΥΣΑ (domus pertusa). В сутеренах, куди сходить ся по 12 ступенях, є каплічка.

VII. 3. 13. В городі lararium; крім того в кухні малюнок, представляючий лярів і генія. Для того названо хату casa dell doppio (duplex) larario.

VII. 4. 55. пр. Casa dell Granduca di Toscana. В atrium два дуже малі низьки, лівий прямокутний (12 см. широкий, 29 високий, 18 глибокий); правий зводистий (16¹/₂. 29, 18), 219 см. понад підлогою. Долішня часть низьків богато прикрашена штукатурою, в горі штукатуру віднала.

VI. 15. В кухні стоїть каплічка на підставці, 130 см. високій, з цегли і каменя. Стовпи в стилі дорійським.

VI. 8. 5. пр. Casa del poeta tragico. При задній стіні епістилію більша каплічка з плоскорізію зі штукатурки, 180 см. вис., 80 см. шир., 102 см. довга; причолок 24 см. вис., низьок 60 см. шир., 80 глук.

V. 1. 26. Domus Caecilii Iucundi. В atrium вівтар, плоскорізію з мармуру прикрашений, що представляє північну сторону ринку зі святиною Юпітра. За impluvium стояло на мармуровій підставці погруде пана дому з бронзи, посвячене его генієви через визволенця Фелікса. (Тепер оно в Неаполи). Тут видно найліпше, що геній був викананим паном, а не ідеальним его портретом; инакше не відставали би ему на різьбі так дуже від голови уха і не булоби гідкої бородавки.

V. 1. 28. л. У вхіднім хоромі на ліву прямокутний низьок з причолом, прикрашеним плоскорізію.

I. 2. 3. л. Низьок в atrium на право.

I. 2. 17. л. в продорі. ¹⁾

III.

Хоч помпеянські образи, що представляють домашних богів, яко діла штуки не дорівнюють образам побутовим (Genremalerei) і мітологичним, якими прикрашені стіни домів ²⁾, однак дають они нам найліпшу нагоду, пізнати спосіб, як представляли собі Римляни тих богів, тим більше, що різьби, яких знайшли в помпеянських каплічках велике число, задля недбайливости дотичних властей, розійшлись давнійше по світі і лише малу їх часть перенесено до неаполітанського музею. В прочім лекше і дешевше було постарати ся о образ богів, чим о різьбу.

Позаяк сі образи є ділом комнатних малярів, а не мистців, то і не відзначають ся они самотворностию. Один наслідує другого, зміняючи лише краску одягу богів і лице генія і додаючи пенатів після вподоби властителя. Найбільшу одностайність бачимо у лярів.

Образи по більшій части не фрески, але мальовані на сухій стіні, побіленій вапном з піском або гіпсом.

Много тих образів знищили при розкопах, заки прийшов Фіореллу, много поблідло від сонця і пороху, позаяк дахи завалили ся і доперва в послідних часах покрили кілька домів новим дахом, ипр. casa dei Vettii. ³⁾

¹⁾ В дільницях I. і V. відкопали до тепер лише малу часть домів. В моїй присутности копали в дільниці VII. на полудне від базиліки.

²⁾ Хоч сі образи є лише слабом відгомном старинного малярства, однак яко одніські майже жерела, що з них можемо черпати відомости о тій штуці у Римлян, є они неоціненим скарбом. Задля образів і старинних знарядів домашних, перенесених з Помпеїв, є музей неаполітанський одинокою в своїм роді скарбницею.

³⁾ Не знаю, для чого нема до тепер в Помпеях ані одного дому, відбудованого і урядженого зовсім так, як він виглядав перед засипанем міста. Булоби се особливо для тих, що лише короткий час тут перебувають, дуже поучаючим. Зроблено вправді початок в casa dei Vettii, де перистиль робить вражене таке, як за давнійших часів, але нема даху в atrium з compluvium і нема знарядів, а се збільшило би вражене.

Навіть ті образи, що є в музею неаполітанським, стратили по часті первісну краску. Для того нераз там, де Мазоа і Гельбіг бачили домашніх богів, тепер є лише сліди, що з них нічого не відчитаєш.

Я згадую тут лише найважливіші образи, що я їх сам бачив по домах або в музею неаполітанським. Там, де Гельбіг або другі учені описують замітніший образ, якого я не доглянув, або не міг доглянути, бо лише слабкі сліди лишилися, послугуюся їх працею. Позаяк діло Гельбіга узглядняє розкопи лише до р. 1868., то користувався я що до дальших літ справозданем Мава.

Один вуж.

VII. 7. 17. На лівій стіні atrium намальований вуж з гребенем, з горі червоний, зі споду жовтий; повзає поміж листем до жовтого віттаря. Під образом камінний віттар.

VII. 15. 35. Вуж зі штукатурки веся на ліво наоколо віттаря, прикрашеного плоскорізію зі штукатурки.

VII. 7. 33. Мальований вуж веся поміж оливними галузками наоколо віттаря. Понизше підстава для статуї богів.

V. 1. 26. В кухні мальований віттар, по часті знищений. Вуж повзає до него на ліво. Можливо, що і з другої сторони був вуж.

V. 2. (немає ще числа). В ала подібний образ.

VI. 14. 13. По правій стороні красної каплічки в городі великий, 4 см. грубий вуж зі штукатурки. Навколо вужа вінець з галузок оливних, також зі штукатурки.

IX. 77. На задній стіні склепу мальований вуж, що повзає до віттаря на ліво.

IX. 2. 18. Понизше чотирикутного заглиблення в стіні подібний образ. Крім того видно птаха на оливній галузці.

Два вужі.

I. 2. 2. В atrium 2 вужі зі штукатурки наоколо віттаря, прикрашеного штукатуркою; повисше низьок.

VI. 4. 7. По лівій руді маленького зводистого низька підстава для статуї, а повисше намальовані два вужі по боках віттаря.

VI. 4. 31. В городі прямокутний низьок, повисше 2 вужі зі штукатурки.

VI. 14. 8. В городці за великим склепом на право заглиблене в стіні, прикрашене мальованими цвітами. Перед низьком віттар, а по обох боках 2 вужі.

VI. 14. 37. В пекарні на стіні останки каплічки; під нею два вужі зі штукатурки. Один веся наоколо віттаря, також зі штукатурки, другий

з гребенем зближає ся до него з правої сторони. Голова обох вистає понад вівтар.

VII. 4. 31. В городі прямокутне заглиблене в стіні, повисше 2 вужі зі штукатури.

VII. 15. 5. Два вужі вють ся поміж галузем до гори. В середині низьок, прикрашений стовпами зі штукатури. Лівий вуж з верха чорний, зі споду жовтий, правий жовтавий з чорними капками.

IX. 3. 12. В пекарни зводистий низьок, під ним 2 вужі.

IX. 2. 26. В atrium на переді підстави красної каплички 2 вужі по боках мальованого вівтаря.

IX. 2. 5. На задній стіні робітні 2 вужі по боках вівтаря.

IX. 2. 19. В перистилію 2 вужі зі штукатури по боках вівтаря. — Повисше зводистий низьок, прикрашений плоскорізью зі штукатури.

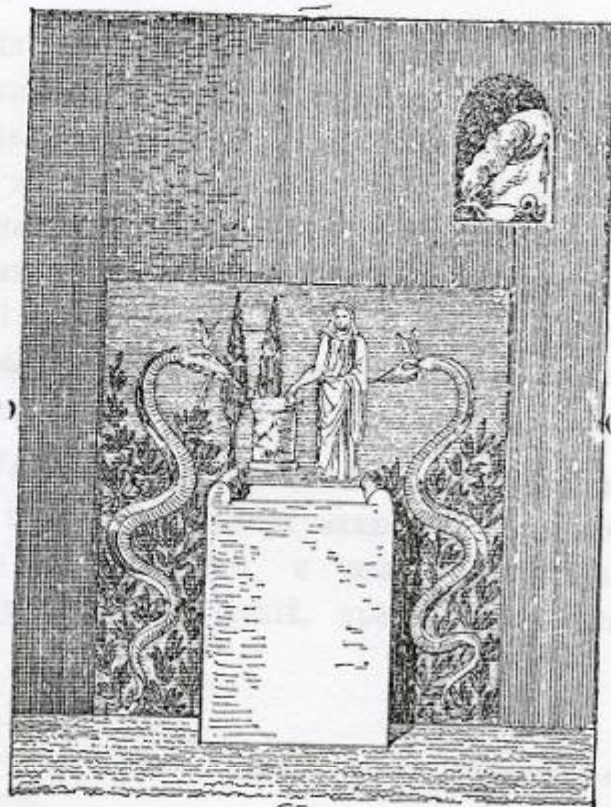
Геній.

IX. 3. 12. В пекарни на стовпі представлений при вівтарі геній з рогом достатку в лівій руці. Стоїть він на кораблі з розпущеними вітрилами. Один вуж ве ся наоколо вівтаря. Є се, здаєсь, геній якогось моряка.

VII. 10. 12. Геній уквітчаний, обернений на право, в високих чоботах, голова крім лица заслонена білою тогою. В лівій руці держить ріг достатку, в правій чарку; з неї жертвує на вівтарі, де горить огонь. З правої сторони вівтаря повзає на ліво до него вуж.

IX. 7. 2. На ліво від вівтаря повзає між рослинами з червоным цвітом вуж. На вівтарі видно яйце. На право від вівтаря геній заслонений, як VII. 10. 12, в білій туниці. За генієм на право уквітчаний молодець в білій тозі, може *camillus*, держить в лівій руці предмети, що їх трудно розпізнати. Дальше жрець (рора) уквітчаний провадить до вівтаря свиню, прикрашену червоною лентою. Права рука обернена до миски, що єї держить молодець.

Batrium одного з найменших домів¹⁾ стоїть коло вівтаря геній і кладе щось правою рукою на него. По боках пнуть ся до гори в гущавині 2 вужі. (Фіг. 1.)

Фіг. 1.

¹⁾ після Гельбіга-Мазоа.

Ляри.

VI. 6. 1. Casa di Pansa. В кухні муроване вогнище, а на ліво два ляри по боках вівтаря. Повисше вінці з цв'ітів, понизше 2 вужі, а дальше на право висить намальована шинка.

VI. 7. 6. Casa d'Ercole. В перистилію в мурованій зводистій капличці намальовані 2 ляри en face, в жовтій підперезаній туніці і червонім плащі з ῥοτόν і situla в руках. По боках лярів повзають вужі до вівтаря, що на нїм видко 2 яйця і соснову шишку.

VI. 13. 2. В куті перистилію ляри з ῥοτόν і situla в руках, понизше на стїнах вівтаря 2 вужі зі штукатурки. На шні одного видко слїди позолоченя.

VI. 11. 2. В atrium чотирокутний низьок в стїні. По обох боках були, здаєсь, ляри. Понизше 2 вужі повзають до вівтаря.

VI. 9. 2. Casa di Meleagro. В кухні понад вогнищем видїв Гельбіг по боках синього опуклого каменя, що около него ве ся вуж, лярів в ясно фіялковій фригійській шапці, і синім, понад головою повіваючим плащі. Сей образ замітний через те, що приходить на нїм ὀμφαλός, символ Вести¹⁾.

IX. 6. 1. Casa del Centenario. По боках низька в бічнім atrium ляри, повизше птах і вінці з цв'ітів.

Геній і ляри.

Ляри стоять звичайно по боках генія або пенатів. Виходилоби з того, що ляри є богами низшого степеня і неначе помічниками тамтих. Райффершайд каже²⁾, що як родина жертвувала лярям, генїєви і Вестї, так сї приносять жертву за дїм висшим богам. Але тоді випадалоби зробити лярів на малюнках меншими від пенатів, тимчасом є они їм рівні, а навіть часом висші від них. Дальше, якби були ляри богами низшого степеня, то не можнаби собі пояснити, як з часом lares і penates стались синонімами. Після моєї гадки комнатні малярі помістили лярів по боках генія і пенатів задля симетрії, а не задля їх достоїнства.

VI. 15. Casa dei Vettii (один з найцікавших домів задля мармурових статиць в перистилію і добре удержаних малюнків). На середині стїни бічного atrium, на право від головного, є велика капличка, а в ній образ лярів і генія. В середині стоїть геній, представлений яко молодець

¹⁾ Йордан, Vesta u. die Laeren, ст. 10. сумніває ся, чи лярів представляли коли в фригійскою шапкою на голові,

²⁾ Annali. 1863, ст. 131.

без бороди, на нїм toga praetexta, що заслонює голову. В лівій руці держить вінящик з жемчугами, а може асегга, в правій чарку, на ногах видно calceus senatorius. Черти лица пригадують Нерона. По боках ляри, відвернені лицем від генія, держать в руках situla і 'pocón, що его кінець має вид передної часті кози. Вівтаря біля генія нема. Понизше вуж з гребенем, з гори чорний, зі споду жовтий, повзає на право до вівтаря, що на нїм лежить яйце і овочі. (фіг. 2.)

Фіг. 2.

При тій самій улиці, дальше на північ, є в кухні капличка на підставці, 25 см. високій. В капличці на синім тлі намальований геній і ляри. Геній уквітчаний, в білій туніці і toga praetexta. В лівій руці держить позолочений ріг обильности, а правою жертвує з чарки на жовтім вальцьоватім вівтарі. Черти молодого, повного лица пригадують генія в саза dei Vettii (Нерон). Понизше каплички намальовані на правій стіні і на огнищу 2 жовті вужі, по правій стороні мужеский, по лівій женський, що повзають до жовтого вівтаря. На вівтарі видно соснову шишку, 2 яйця і якісь рослини.

VI. 14. 39. Геній уквітчаний в плащі, з рогом обильности в лівій руці, праву простягає до вівтаря, де горить огонь. За ним на ліво

нець уквітчаний в туніці і чоботах. По боках ляри, представлені, як звичайно. Понад образом вінці, понизше з правого боку повзає вуж на ліво до віттаря; з лівого боку місто вужа було щось иньшого, чого тепер не можна розпізнати.

VI. 4. 4. В склені є капличка з причілком зі штукатурки, а в ній звичайний образ генія, лярів і вужів.

VI. 7. 7. За перистильом по правій стороні помальованого зводистого низька геній і ляри, понизше вужі по боках віттаря, дуже поблідлі.

VI. 14. 13. В кухні подібний образ, понизше вужі зі штукатурки віднали. В горі вінці.

VI. 7. 23. Casa di Apollo. В низьку геній, окружений лярами, жертвує. Понизше один вуж повзає на ліво до віттаря, що на ній намальована голова Медузи (Γοργόνειον). Перед низьком віттар.

V. 2. 9. Зі склену входить ся до комнаты на право. На стіні геній має на собі toga praetexta. Ляри представлені, як звичайно. На ліво від віттаря жертвоносець (samillus), понизше один вуж з гребенем повзає на право. Над вужем птах.

VII. 2. 20. Casa dei Marmi. На задній стіні сутерен 2 низьки; в лівім намальований геній, в правім ляри в жовтій туніці і плащи. Понад лярами орел. На лівій стіні 2 вужі. На підлозі перед низьками віттарі мурований з цегли.

VII. 4. 24. В кухні геній і ляри en face, хоч тілом обернені на бік. З вужів понизше ледво слабі сліди.

VII. 12. 26. Casa di Diana. На лівій стіні перистилію ляри і геній на право від віттаря, 45 см. високого. Понизше два вужі з червоно-чорними перстнями повзають до жовтого віттаря.

VIII. 7. 5. Часть образа затерла ся. На ліво від генія стоїть ляр в червоній туніці і зелених чоботах. Понизше вуж, з гори чорний, зі споду жовтий, з червоним гребенем і виставленим язиком, напротив другого малого вужа, що ве ся наоколо *ὀμφαλός*.

IX. 3. 9—10.¹⁾ Геній стоїть з рогом обильности і чаркою в руках коло віттаря. На ліво від віттаря tibicen і samillus з кувшином і чаркою. По боках ляри, понизше вуж повзає до віттаря.

I. 3. 24.¹⁾ Геній представлений, як на попереднім образі. Напротив него tibicen держить ногу на scabellum (висока деревяна підощва, що єї прикріпляли до ноги, мала в поземім розрізі під пальцями металеву машинку; тою підощвою били музиканти такт). За флетистом тягне рора свиню до віттаря. За генієм стоїть дуже малий samillus, в білій, підперезаній туніці і держить в лівій руці чарку, в правій infulae. По боках ляри в бі-

¹⁾ Nicolini, Le case ed i monumenti di Pompei, Napoli.

лій туніці і червонім плащі. Ляри більші чим геній, сей більший чим флетист. Всі фігури уквітчані і в чоботах. Понад образом 3 вінці, а понизше віттар з 2 вужами.

Пенати.

V. 2.¹⁾ В низьку образ дуже поблідлий. Горішня его часть, в середній знищена, має по боках птаха, що сидить на вінці. В середній части Фортуна (15 см. висока) держить праву руку на веслі, в лівій має риг обильности. В долішній части видко вужа з гребенем, що повзає на ліву до віттаря.

VII. 9. 33. Casa del Re di Prussia. На задній стіні кухні намальована капличка. Під нею стоїть на ліву Марс в шоломі, з боку меч, в лівій руці щит, хляміда звисає з правого рамени. Права рука опирає ся о копіє. — На право від Марса Венера, прикрашена на голові жовтою лентою, ожерелем і нараменником. В піднесеній правици держить зеркало. Біля Марса лежать на землі панцир, коротке копіє і щит. Під кожним богом віттар.

VII. 15.²⁾ Меркурій має на голові petasus, на ногах talaria (підшви з крилами). В одній руці держить палицю (caduceus), в другій калытку. Дальше якийсь птах, а за ним $\delta\mu\varphi\alpha\lambda\acute{o}\varsigma$, що около него ве ся вуж.

IX. 3. 19. В городци на ліву від робітні намальований Сарн (бог ріки) без бороди, уквітчаний, на ліву вуж.

Casa della pozze d'argento. В низьку намальований Геракль з бородою, уквітчаний листем, з булавою, шкірою льва і пугарем ($\sigma\kappa\acute{o}\varphi\omicron\varsigma$). На ліву мармуровий віттар з поломінію, по правій стороні свиня підносить голову до бога. В тій капличці знайшли статистию Меркурія з бронзи і Мінерви з терракотти.

Extra portam Herculanensem ч. 15. На подвірю корчми капличка, посвячена Апольонові і Гераклеві. В ній понад малим віттарем видко трипїжок і сонїчний круг, а в низьку булаву Геракля. Перед капличкою стоїть підстава, що служила відай яко віттар, прикрашена штукатурою і помальована. З переду віттаря намальований рора без бороди, з пожем в руці. На правій стіні віттаря булава, на лівій великий пугар Геракля ($\sigma\kappa\acute{o}\varphi\omicron\varsigma$).

Гельбїг подає 4 образи, де намальована Фортуна з рогом обильности і з веслом, що его опирає о кулю сьвіта (72, 73, 74, 75).³⁾

Domus Juliae Felicis. Muz. naz.

В капличці намальований віттар і два вужі. Над віттарем видко 3 фігури. В середині сидить Ізида, над еї чолом льотос і півмісяць. В правій руці держить она sistrum (музикальний струмент, що его

¹⁾ Mau, Scavi di Pompei, fin dal Giugno 1882. Mittheilungen des deutschen arch. Instituts. —

²⁾ Nicolini, ч. 45.

³⁾ Сам я тих образів в домах не бачив.

уживали при богослуженю Ізиди), в лівій чарку. На ліво від Ізиди стоїть Anubis. Права фігура знищена.

Muz. naz. ч. 8848. Гарпократ, єгипетський бог сонця, представлений яко голий молодець, уквітчаний льотосом. В правій руці держить галузку, а лівий вказний палець прикладає до уст і ступає до віттаря на право. Наоколо віттаря ве ся вуж, що сягає по лежаче на нім яйце.

Ніколіні описує 2 образи, що на однім з них представлена Лібера, уквітчана блющем ч. 46 (VII. 15), а на другім Люна і Ізида ч. 48 (IX. 3).

Пенати і геній.

VII. 4. 20. На задній стіні города намальований Юпітер без бороди, що опирає ся о жезл, а праву простягає понад віттар, покритий овочами. На право стоїть Venus Romreiana з вінцем, в фіялковім хітоні і синім плащи. Правий локоть опертий о весло. В лівій руці держить богиня жезл, в правій галузку. Біля Венери тримає Amor зеркало. Понизше геній з рогом обильности і чаркою. Напротив него tibicen в довгій білій одежи, за ним samillus в білій підперезаній туніці з чаркою в лівій руці, а збанком в правій. Далше стоїть чоловік з ножем в жовтявій туніці, що несе на плечах свиню, а за ним два молодці держать на плечах thyrsus.

VIII. 2. 38. При малім віттарі стоїть геній в білій туніці і білій тозі. На право Юнона з дядемом, в синій туніці і жовтім плащи, держить в лівій руці жезл, а в правій чарку. Здаєсь, що Юнона, то геній господині дому.

Подібний образ бачимо в casa di Giuseppe, VII. 14. 39., з тою ріжницею, що Юнона е тут з правого боку, а геній з лівого.

Ляри і пенати.

VI. 11. 10. Casa del Laberinto. В пекарни на ліво від перистилю, а на право від входу, е на стіні ось який малюнок: На долині лежить Сарн з білою бородою, покритий троцею. Синя одіж лежить на его ногах. В лівій руці має він тростину, лівий локоть опирає о урну, а праву руку держить на голові. Понад Сарном повзає вуж до віттаря. Повисше на ліво стоїть уквітчана Веста в білій туніці і білім бальци, що спадає з потилиці. В лівій руці держить она жезл, в правій чарку над віттарем. За віттарем стоїть осел. По боках видко 2 лярів в жовтій туніці з зеленим пружком, що держать в руках rotōn і patera. На ліво від ляра Венера Помпеянська з вінцем зашити (corona muralis) на голові і ожерелем на шиї, убрана в червоний хітон і плащ, держить в лівій руці, що єї опирає о весло, жезл, а в правій галузку. Біля Венери стоїть Amor в хлямиді помаранчевої краски.¹⁾

Що богиня між лярами е Веста, на се вказує осел. Виравді звісно було вже давно, що підчас весталтів уквітчували осла, але перший Гер-

¹⁾ пор. Helbig, l. c. і Preuner, Nestia — Vesta, Tübingen, 1864, ст. 232.

гард¹⁾ звернув увагу на се, що на образі 12 богів на розі улиці vicolo dei dodici dei в Помпеях Веста має з боку осла. Сей помагав Весті, опікунці огнища, де давнійше пекло ся і хліб, виживити родину, бо обертав жорновий камінь; тому брав він участь в празнику Вести і приходив на образах побіч сеї богині.

VII. 1. 47. Domus Sirici. З atrium входить ся на ліво до кухні. Тут стоїть при стіні на право від входу огнище, а над ним низьок, де є образ Вести, Вулькана і лярів. Веста уквітчана, в жовтій туніці і фіялковій плащі, держить на право від віттаря в лівій руці чарку (права рука вищена). На ліво Вулькан, в білім капелюсі і жовтім кафтані (ἐξορμίζ, одіж з одним рукавом, так що права рука і часть грудий є обнажена) держить в правій руці кліщі, в лівій молоток. На правій стіні намальований осел. По боках низька стоять лярї в зеленій туніці. Під низьком повзе вуж на право. По боках вужа шинка.

VII. 2. 14. По боках лярї, між ними на ліво Юпітер, опертий о жезл, з орлом на лівій руці і червоним плащем на плечах; на право Мінерва з шоломом, щитом і копієм, при ній сова. Понизше повзе вуж до низького дурованого віттаря на ліво.

VII. 4. 48. Casa dei Bronzi. В кухні видів Гельбіг дуже поблідлий образ, що представляв ляря в жовтій туніці і червонім плащі і Вулькана в білім кафтані. Понизше був віттар з вужем.

VII. 4. 24. В pistrinum намальовані лярї в зеленій туніці і червонім плащі, а між ними на право від віттаря Веста в білій туніці і білім бальци. Держить она в лівій руці жезл, а правою жертвує з чарки на віттарі. Напротив Вести стоїть Бакх, уквітчаний блющем, в червоній хлямиді, з тирзом над лівим плечем і грозном винограду в правій руці. Понизше є сліди віттаря і вужів.²⁾

VII. 12. 11. В пекарни на стіні є образ, що складає ся з двох частий. В горі сидить Веста на кріслі з опиралом, покритим зеленим плащем і опирає ноги о підніжок. На собі має она жовтий хітон, що не закриває правого плеча, і фіялковий плащ, що спадає на ліве рамя і заслонює її ноги. Голова похилена трохи на право і прикрашена малим зубчастим вінцем жовтої краски. Білий балець звисає на право. В лівій руці держить Веста ріг обильности, праву з чаркою простягає понад стіл (ἐπὶ τῆς τράπεζας), заставлений колосем і прикрашений лентами. За стільцем на ліво видно передню часть осла. По боках богині стоять уквітчані лярї в жовтім хітоні з фіялковою підшевкою і в фіялковій хлямиді. В руках держать они πρότον і situla, а на ногах мають короткі чоботи. Над сим образом висять 2 вінці, а понизше него є віттар з двома вужами. На віттарі лежить хиска з гранатовими яблуками (гранатове яблуко є символом плодовитости). Фіг. 3. ³⁾

¹⁾ Annali, 1850, ст. 211.

²⁾ Helbig, I. с. 66.

³⁾ поp. Jordan, Vesta u. die Laren, с. 2, Helbig, I. с. 61.

Фіг. 3.

IX. 1. 12. Між лярами, що дуже поблідли, стоїть Венера в жовтім хітоні і синім плащі і держить в лівій руці, що єї опирає о весло, жезл. Біля неї є Amor, а понизше віктар з 2 вуками. На долині стоїть при стіні віктар, мурований з цегли.

IX. 2. 24. В перистилію на стіні стоять по боках низька намальовані ляри. В самім заглибленю сидить Веста на ослі і держить на руці дитину, що простягає до неї руки. Під низьком видко чоловіка з 2 ослами, ймовірно властителя гостинниці. Понизше сего образа повзає великий вуж з червоним гребенем на ліво.

IX. 6. Casa del Centenario. В бічнім atrium є в стіні низьок, призначений для статуї богів. На право від него бачимо 2 лярів, представлених, як звичайно. На задній стіні намальована стіжковата гора, засаджена виноградом (здає ся Везувій), і Бакх уквітчаний, в довгім хітоні з рукавами, покритий грознами винограду. В лівій руці держить він до гори тирз, а правою поїть з чаші парда, що лежить у его ніг. Понизше повзає вуж на право до віктаря, що на нім горить огонь.

Геній, ляри, пенати.

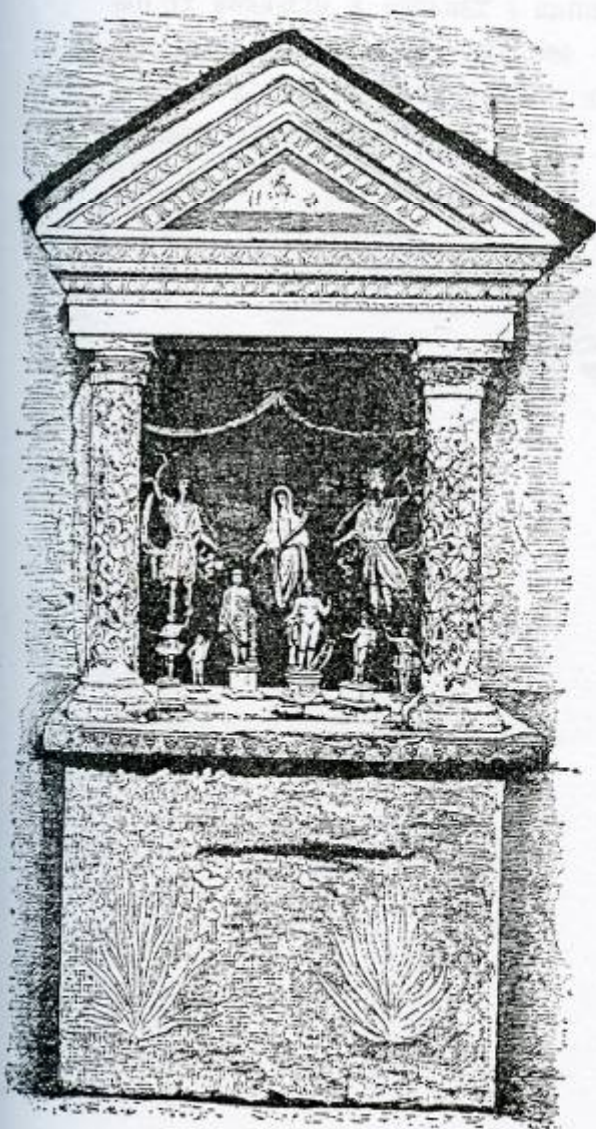
VII. 11. 11. В городі гостинниці бачимо в низьку образ Юпітра і генія, що жертвують на віктари. Юпітер з бородою, в червоній хламиді на лівім плечи, держить в лівій руці перун і жезл, в правій чарку. Геній представлений, як звичайно; лише місто коротких чобіт має черевики. По боках стоять ляри в смуглявій туніці.

VII. 12. 7. На стіні *pistrinum* видко на образі перед триніжком, що на нім горить огонь, генія з рогом обильности і чаркою. По боках стоять ляри. На ліво представлена Веста в туніці, плащі і бальци, з жезлом в лівій руці, а снопом колося в правій. Біля Вести на право стоїть

Меркурій в крилатім капелюсі і держить в правій руці калитку, а в лівій caduceus. Понизше є віттар з сосновими шишками і овочами. До него повзають 2 вужі. Горішня і долішня часть образу прикрашена 2 вінцями.

IX. 5. 15. Геній з рогом обильности і чаркою стоїть по однім боці віттаря, а по другім 2 молодці в білій одежі з ящиком в лівій руці збливають праву до віттаря, щоби щось там положити. За молодцями грає малий tibicen на двох флетах. По боках стоять великі ляри. Понизше повзає вуж до віттаря. Дальше на луво є фігура, подібна до генія, що жертвує на віттарі. Що се Веста, вказує на те осел, що уквітчаний листем стоїть коло богині.

Гельбіг бачив в однім домі семої дільниці образ Геракля з бородою, що єго голова уквітчана великим вінцем з виноградного листа. В лівій руці держить він пугар, в правій булаву, з лівого рамени звисає шкіра льва. За Гераклем стоїть свиня. На право від віттаря, зпоза котрого взирає флетист, був геній, а по боках ляри.

Фіг. 4.

Де не можна було помістити генія, лярів і пенатів побіч себе там бачимо на образі дві або 3 групи, одну понад другою, що не лучать ся в гармонійну цілість, як на новіших образах.

Тут подаю за Вісовою¹⁾ вид каплички в Помпеях з образом в низьку, що представляє в горі генія і лярів, понизше пенатів і лярів²⁾ (фіг. 4).

Між пенатами бачимо по більшій части тих самих богів, що є намальовані на розі улички *vicolo dei dodici dei* і що їх позолочені статуї стояли в Римі в стовповім ходорі *deorum consentium* понизше капітолю. В Римі згадують по раз перший ту дванайцятку богів *maiorum gentium* підчас другої війни пунської, коли *decemviri sacris faciundis* зарядили *lectisternium* для тих богів, що їх очевидно переняли від Греків.

¹⁾ Roscher, *Lexicon der griech. u. röm. Mythologie*, II. Bd., Leipzig, 1894—1897.

²⁾ Пояснення долішньої групи не знайшов я ані у Вісови, ані де инде, а в самі Помпеях я того образа не бачив.

В Помпеях, недалеко від грецьких осад в Кумах, ПUTEОЛЯХ і Неаполі, розгостились були вже давніше нижші і висші грецькі боги і герої.

Помпеянські малярі наслідували в загалі грецькі взірці; але позаяк се були не мистці, а до того працювали окоро, бо треба було украсити деякі стіни, знищені землетрясенем в р. 63. по Хр., то нігде не бачимо ідеальної голови. Вирочім представлені Юпітер, Марс, Мінерва, Меркурій, Аполлон, Бакх і Геракль з тими самими улюбленими предметами і звіврятами, що у Греків. За те має Веста при собі осла, а се завдячує місцевому культови. Як видимо з численних її образів, ся богиня належить до перших, а її блеск затемнює і в Римі прочі богині; за те в Греції відграє она другорядну ролю¹⁾. Венера представлена инакше, чим у Греків. Має она на голові согопа muralis, а ліве рамя опирає о весло.

Образи Ізиди рідко стрічає ся на стінах помпеянських домів, хоч місто лучили торговельні зносини з Александриєю. Видко, що модні боги не знайшли еще приступу до домів.

Крім образів випадало би описати і статуї з бронзи і терракотти, що їх знайшли в низьках і капличках і перенесли до неаполітанського музею. Але позаяк сам опис без ілюстрацій не принісби великого хісна, а образів хоч важнійших божків не міг я роздобути, для того мушу се відложити на пізнійші часи.

¹⁾ Preuner, l. c. стр. 218.

І. УЧИТЕЛЬСКИЙ ЗВІР

в місяць листопада року 1900.

Цеглицький Григорій, н. в. директор, уміє працювати філософію в VII і VIII кл., в год. часу.

Боднарський Володимир, вчитель ІІІ кл., уміє працювати історію в III і IV кл., 20 год. часу.

ШКІЛЬНІ ВІСТІ.

Григорій Іванович, вчитель географії в II, III і IV кл., 21 год. часу.

Григорій Іванович, вчитель фізико-математичного класу, в класі II кл. року на заняттях з математики в I класі в VII кл., 2 год. часу.

Боднарський Володимир, вчитель історії в III, IV, V, VI, VII, VIII кл., 20 год. часу.

Боднарський Володимир, вчитель V кл., уміє працювати в V класі в III і V, працює в класі в класі в кл., 10 год. часу.

Боднарський Дмитро, вчитель ІІІ кл., уміє працювати в III і IV кл., працює в III, IV і V кл., 21 год. часу.

Боднарський Дмитро, вчитель IV кл., уміє працювати в IV і V кл., працює в IV і V кл., 12 год. часу.

Боднарський Дмитро, вчитель V кл., уміє працювати в V класі в V класі, уміє працювати в V, VI, VII, VIII кл., працює в V класі в V класі, 18 год. часу.

Боднарський Іван, вчитель III кл., уміє працювати в III класі в III класі, уміє працювати в III, V, VI, VII і VIII кл., 20 год. часу.

Боднарський Іван, вчитель IV кл., уміє працювати в IV класі в IV класі, уміє працювати в IV, V, VI, VII, VIII, IX і X кл., 20 год. часу.

Боднарський Іван, вчитель VII кл., уміє працювати в VII класі в VII класі, уміє працювати в IV і VII кл., 20 год. часу.

І. УЧИТЕЛЬСЬКИЙ ЗБІР

з кінцем шкільного року 1900.

1. **Цеглинський Григорій**, ц. к. директор, учив пропедевтики філософії в VII. і VIII. кл., 4 год. тижн.
2. **Будзиновський Володимир**, господар Па кл., учив латинського і руск. яз. в Іб, німецького в Па і IV. кл., 20 год. тижн.
3. **Гандяк Орест**, господар ІІб кл., завідатель рускої бібліотеки для учеників низшої гімн., учив руск. яз. в ІІб і ІІІб, німецк. в ІІб, історії і географії в Іа, ІІб і ІІІб, 21 год. тижн.
4. **Глібовицький Клим**, завідатель фізикального габінету, з кінцем II. півроку на відпустці задля слабости, учив лишень мат. і фізики в VIII. кл., 5 год. тижн.
5. **Зарицький Северин**, господар IV. кл., завідатель приборів наукових до історії і географії, учив історії і географії в ІІа, IV, V, VI, VII, VIII, 20 годин тижн.
6. **Кміцикевич Володимир**, господар V. кл., учив лат. яз. в V., грецк. в ІІб і V, рахунків в пригот. кл., 19 год. тижн.
7. **Коренець Денис**, господар Іб кл., учив німецького яз. в Іа і Іб, польського в Іб, історії і географії в Іб і Іа, 21 год. тижн.
8. **О. Кормош Омелян**, господар пригот. кл., учив релігії в Іб, ІІб і ІІІб, руского яз. в пригот. класі, 13 год. тижн.
9. **Левкевич Дмитро**, завідатель рускої бібліотеки для учеників висшої гімназії, учив руского яз. в V, VI, VII, VIII. кл., німецького в пригот. класі, 18 год. тижн.
10. **Малиновський Іван**, господар ІІа кл., завідатель німецької бібліотеки для учеників, учив німецького яз. в ІІа, V, VI, VII. і VIII. класі, 20 год. тижн.
11. **Мануляк Іван**, завідатель природ. габінету, учив математики в Іа, Іа, ІІа, історії природи в Іа, Іб, ІІа, ІІб, ІІІа, ІІІб, V і VI кл., 25 год. тижн.
12. **Німців Іван**, господар VII. кл., учив математики в ІІб, ІІІб, IV, V, VI, VII, фізики в IV і VII кл. 25 год. тижн.

13. **Прийма Іван**, господар VIII кл., учив лат. яз. в IIIа і VIII, грецького в VIII, німецького в IIIб, каліграфії в пригот. класі, 22 год. тиж.
14. **О. Савчин Іван**, учив релігії в пригот., Ia, IIa, IIIa, IV, V, VI, VII і VIII кл., 18 год. тиж., надто відбував ексорти в нижній і висній гімназії.
15. **Федів Стефан**, господар Ia, учив лат. язика в Ia і IIa, руського в Ia, польського в пригот. кл. і IIIa, 24 год. тиж.
16. **Ціммерманн Казимір Іван**, завідатель польської бібліотеки для учеників, учив польського яз. в Ia, IIa, IIб, IIIб, IV, V, VI, VII і VIII кл., 18 год. тиж.
17. **Чеховский Дмитро**, господар VI кл., учив лат. яз. в VI, грецького в IIIа і VI кл., 16 год. тиж.
18. **Чичкевич Андрей** учив лат. яз. в IIб і IV, грецького в IV, 18 год. тижнево.
19. **Др. Щурат Василь**, учив руського яз. в IIa, IIIa і IV кл., 9 год. тиж.
20. **Ярема Алексей**, господар IIIб, завідатель учительської бібліотеки, учив лат. яз. в IIIб і VII, грецького в VII, математики в Ib, 18 год. тиж.

II. Учителі надобовязкових предметів:

1. **Жураковский Антін**, учив рисунків в 2 відділах, 4 год. тиж.
2. **Зарицкий Северин**, учив історії рідного краю в VII кл., 2 год. тиж.
3. **Гандяк Орест**, учив історії рідного краю в IIIб і IV кл., 2 год. тиж.
4. **О. Кишакевич Осип**, учив співу в 4 відділах, 4 год. тиж.
5. **Коренець Денис**, учив історії рідного краю в IIIа кл., 1 год. тиж.
6. **Прийма Іван**, учив гімнастики в 3 відділах, 6 год. тиж.
7. **Чеховский Дмитро**, учив каліграфії в 2 відділах, 2 год. тиж.

II. Зміни в учительському зборі

і що важніші постанови ц. к. шкільних властей в ш. р. 1900.

1. Ц. к. Рада ш. к. перенесла ріш. з д. 7. серпня 1899 до ч. 18456 заст. учит. в ц. к. гімназії Станиславській, п. Петра Кумановського в тім самім характері службовім до тутешньої гімназії.

2. II. ц. к. Міністер віроісп. і просвіти затвердив рескр. з д. 12. серпня 1899 до ч. 21.805 учителя тутешньої гімназії, п. Івана Прийму в учительськім заводі і наділив его титулом ц. к. професора. (Ріш. ц. к. Ради ш. к. з д. 31. серпня 1899 до ч. 22.133).

3. Ц. к. Рада ш. к. перенесла ріш. з д. 5. вересня 1899 до ч. 21758 заст. учителя в ц. к. гімназії Самбірській, п. Володимира Будзиновского, в тім самім характері службовім до тутешньої гімназії.

4. Ц. к. Рада ш. к. затвердила ріш. з д. 5. вересня 1899 до ч. 17.695 учителя тутешньої гімназії, п. Володимира Кміцикевича в учительськім заводі і наділила его титулом ц. к. професора.

5. П. ц. к. Міністер віроісп. і просьвіти признав ріш. з д. 15. жовтня 1899 до ч. 21.288 осьмий степенъ службовий професорам тутешньої гімназії, пп. Чеховскому Дмитрови, Левкевичови Дмитрови і Зарицкому Северинови, почавши від 1. січня 1900. (Ріш. През. ц. к. Ради ш. к. з д. 6. жовтня 1899 до ч. 592).

6. Ц. к. Рада ш. к. признала ріш. з д. 16. падолиста 1899 до ч. 29.758 професорови тутешньої гімназії п. Володимирови Кміцикевичови першій п'ятилітній додаток.

7. Ц. к. Рада ш. к. перенесла ріш. з д. 4. січня 1900 до ч. 280 заступ. учителя в тутешній гімназії, п. Петра Кумановского в тім самім характері службовім до ц. к. гімназії в Станиславові.

8. Ц. к. Рада ш. к. перенесла ріш. з д. 4. січня 1900 до ч. 280 заступ. учителя в ц. к. гімназії Станиславській, п. Стефана Федева в тім самім характері до тутешньої гімназії.

9. Ц. к. Рада ш. к. оповістила ріш. з д. 14. січня 1900 до числа 33041, що в часі від 26—31 марта с. р. відбудуть ся в академії Краківській виклади математично-природні для учителів шкіл середних в ціли доповнення їх заводової науки. До участі в тих викладах завізвала ц. к. Рада ш. к. з тутешнього збору п. К. Глібовицького і визначила ему в тій ціли відповідні кошта подорожні.

10. П. управитель ц. к. Міністерства віроісп. і просьвіти зменшив ріш. з д. 13. січня 1900 до ч. 99. заступникови учителя в тутешній гімназії Др. В. Щуратови, число наукових годин до половини звичайного числа, щоб тою полекшою дати ему спромогу приготувитись до іспиту заводового. (Ріш. ц. к. Ради ш. к. з д. 23. січня 1900 до ч. 1461).

11. Ц. к. Рада ш. к. приняла ріш. з д. 12. червня 1899 до ч. 4551 книжку п. з.: „Виїмки з народної літератури українсько-рускої XIX в. Александра Барвіньского ч. I. вид. 3.“ до шкільного ужитку.

12. Ц. к. Міністерство віроісп. і просьвіти уділило ріш. з д. 12. мая 1899 до ч. 5596 тутешній гімназії на прибори наукові до науки фізики і історії природи надзвичайної дотації в сумі 600 К. (Ріш. ц. к. Ради ш. к. з д. 13. червня 1899 до ч. 12.774).

13. Ц. к. Рада ш. к. оповістила обіжником з д. 17. червня 1899 до ч. 15.053 відозву ц. к. галиц. Дирекції почт і телеграфів, в котрій звертаєсь увагу молодіжи, що не в силі кінчити наук гімназьяльних, на користні условія службові при почті і телеграфах, де маніпуляційні діурністи доходять вже в першім році до місячних поборів 80 К., в другім році до 100 К., а навіть до 140 К. Проектована реорганізація приватних почт отвирає молодіжи ще користнійші вигляди в будучности.

14. Ц. к. Рада ш. к. поручила ріш. з д. 16. липня 1899 до ч. 15672 примітитись в науці математики і фізики на р. ш. 1900 до нового плану наукового, порішеного рескр. міністерияльним з д. 8. червня 1899 до ч. 16304.

15. Ц. к. Рада ш. к. оповістила ріш. з д. 7. серпня 1899 до ч. 14603 міністерияльні постанови з д. 12. червня 1899 до ч. 861 що до великодних екзорт, котрі від тепер відбуватись можуть від цвїтної неділі до слїдуючого вівтірка, або на тиждень перед тим від суботи до понеділка. 00. катехити можуть на случай потреби за згодою Дирекції предкладати ц. к. Раді ш. к. внесеня на проголошуваня тих екзорт иньшими сьвященниками.

16. Ц. к. Рада ш. к. приняла ріш. з д. 18. жовтня 1900 до ч. 25.303 книжку п. з.: „К. Бенонього і А. Маерского Географія австро-угорскої Монархії 3. вид. переложив Корнило Полянський“ до шкільного ужитку.

17. Ц. к. Рада ш. к. приняла ріш. з д. 8. падолиста 1899 до ч. 17.330 книжку п. з.: „Зоологія на низні кляси шкіл середних, написав Иван Верхратский, вид. 2.“, до шкільного ужитку.

18. Ц. к. Рада ш. к. приняла ріш. з д. 24. падолиста 1899 до ч. 30.170 книжку п. з.: „О. Вінковского і О. Таборского Грецкі вправи для III. і IV. кляси, перевів Г. Цеглиньский“ до шкільного ужитку.

19. Ц. к. Рада ш. к. приняла ріш. з д. 8. грудня 1899 до ч. 31.463 книжку п. з.: „Читанка руска для II. кляси середних шкіл“ вид. 2. Львів 1899 до шкільного ужитку.

20. Ц. к. Рада ш. к. приняла ріш. з д. 6. лютого 1900 до ч. 31.343 книжку п. з.: „Дра Германа-Петеленца вправи німецкі для II. кляси шкіл середних“ і тих самих авторів Вправи німецкі для IV. кляси шкіл середних, в рускім переводі Дра О. Калитовского, вид. 2, у Львові 1899 і 1900“ до шкільного ужитку.

21. Ц. к. Рада ш. к. порішила рескр. з д. 11. марта 1900 до ч. 6269 на основі уставу з д. 30. марта 1888 ч. 33. Д. у. д. забезпечити від д. 1. січня 1900 всю провізоричну і помічну службу по школах державних в місцевій касі повітовій для хорих.

22. Ц. к. Рада ш. к. приняла ріш. з д. 6. марта 1900 до ч. 4544 книжку п. з.: „Учебник аритметики для низних кляс шкіл середних, ч. I, написав Петро Огоновский, у Львові 1900“ до шкільного ужитку.

23. П. ц. к. Міністер віроісп. і просьвіти постановив ріш. з д. 4. лютого 1900 до ч. 30.568, що до іспитових комісій при іспитах зрілости належати мають, так як се постановляє первістний „Організаційний начерк“ окрім председателя і директора всі учителі обовязкових предметів в VIII. клясі, проте і учителі релігії та пропедевтики філзофії. Всі члени мають бути без перерви при іспиті зрілости, учителі релігії голосують тільки при абітурнентах своєї віри, а учителі мойсеевої віроісповіди засідають в комісіях лиш тоді, коли мають академічні студії на рівні з прочими членами комісії. (Ріш. ц. к. Ради ш. к. з д. 7. марта 1900 до ч. 3358).

24. П. ц. к. Міністер віроісп. і просвіти справляє рескр. з д. 17. марта 1900 до ч. 29345 хибну думку загальну, начеб давнійші школи торговельні, маючі назви „торговельних академій“, були якимись висшими школами від тих, що засновані в часах новітших під назвами „висші школи торговельні“. Обі школи зовсім тотожні так що до устрою наукової програми як і прав однорічної служби військової, прислугуючої їх абітуріентам. (Ріш. ц. к. Ради ш. к. з д. 21. цвітня 1900 до ч. 9399).

Ш. П Л Я Н Н А У К И.

а) Предмети обовязкові:

Кляса приготовляюча.

Наука в клясі приготовляючій відбувала ся після пляну, визначеного для IV. кл. шкіл народних висшого або мійського типу, із змінами, порученими рескр. ц. к. Ради шкільної краювої з дня 20. падолиста 1894 ч. 25098.

Кляса I. (відділи а, б).

Релігія 2 год. на тиждень. Катехизм А. Тороньского взято і повторено цілий.

Язык латинський 8 годич на тиждень. Читане ортоєпічне і правила наголосу, 5 деклінацій правильних, правила о роді; прикметники і їх степенуванє, заіменники особові, вказуючі, взглядні, питаїні і неозначені, числівники основні і рядові. В II. півроці відміна глагола sum, 4 правильні кон'югації, глаголи на іо і deponentia, побіч сего що важнійші приіменники і сполучники. Науку граматичну (після підручника Дра Самолевича-Цеглинського) вправлювано на уступах з кивжки для вправи тих самих авторів. На підставі перероблених речень як і більших уступів до читаня ведено розмови латинські вже від I. півроку. Задачі письменні (по 6 тижнях науки) що тижня в школі, з кінцем півроку і домові.

Язык руский 3. год. на тиждень. З граматики Коцовского-Огоновского перероблено речене поєдинче, елементарно речене зложене, звичайнійші роди речень побічних і знаки розділові, відміну імен і глагола, рівномірно до науки языка латинського; принагідно найважійші правила звукові, прочі части мови і головнійші правила складні, правопись. З читанки рускої читано, пояснювано і оповідано майже всі уступи прозові і поетичні, що красні уступи поетичні виголошувано з памяти. Задачі письменні: з початку диктати що тижня, опісля на переміну вправи правописні і задачі — 4 на місяць, зразу шкільні, опісля і домові.

Язык польский 2 год. на тиждень. З граматики Конарского перероблено материял граматичний після пляну, визначеного для языка руского. З читанки „Wypisy polskie dla n. gimn. t. I.“ читано, розбирано

і оповідано 87 уступів прозових, 23 поетичних, з котрих красші виголошувано на память. Що 15 днів задача домова або шкільна.

Язык німецький 6 год. на тиждень. Після підручника Л. Германа і К. Петеленца, в рускім переводі О. Кайитовского, перероблено розставку слів в реченю, відміну імен і дієслова, приіменники і сполучники на прикладах тогож підручника. Перероблений матеріал граматичний і словний використовувано на розговори зпершу руско-німецькі, опісля самі німецькі. Деякі уступи з вирав виголошувано на память. Що тижня задача шкільна.

Географія 3 год. на тиждень. Підручник Бенонього-Матієва викінчено цілий. Ученики рисували мапи на таблиці і зошитах.

Математика 3 год. на тиждень, в першій півр. аритм., в другій одна година арифметики, 2, геометрії. З арифметики П. Огоновского перероблено десятичний уклад, чотири головні діланя числами цілими і десятичними, рахунки числами многоіменними, подільність чисел, розкладане на чинники перві, найбільша спільна міра, найменша спільна многократь, дробі. З геометрії Мочніка-Савицького: лінія пряма, коло, кути, трикутники. В кождім конференційнім періоді задача шкільна, на кожду годину вирави домові.

Історія природи 2 год. на тиждень, В перших шести місяцях зоологія (після підручника Івана Верхратского): ссавці і комахи, в чотирох послідніх місяцях ботаніка: (Ростафінського-Верхратского), козельцеваті, хрестоцвітні, мигдаловаті, малиноваті, ябловаті, рожеваті, слизоваті, *белиноваті, губаті, хелієваті, пальми.*

Класа II. (відділи а, б.).

Релігія 2 год. на тиждень. Історія біблійна Старого Завіта після підручника А. Тороньского викінчена.

Язык латинський 8 год. на тиждень. Граматика як в кл. I, вирави Самолевича-Коцовского. Повторене правильної відміни імен і глаголів, головні правила із складні, надто *constr. acc. cum inf., nom. cum inf.*, складня причастників, *gerundium, adverbium, praepositiones*. Науку граматичну виравлювано на дотичних прикладах з книжки до вирави. Розмови латинські на підставі лектури. На місяць 3 задачі шкільні і 1 домова.

Язык руский 3 год. на тиждень. З граматики повторено і доповнено науку о реченю поединчим і зложенім та реченях побічних і его родах. В II. півроці повторено і доповнено науку о формах, а то відміну імен і дієслова у всіх видах деклінаційних і кон'югаційних. Читанку руску для II. кл. прочитано цілу; що красші уступи з прози і поезії виголошувано на память. Задач місячно 3. на переміну домові і шкільні.

Язык польський 2 год. на тиждень. Граматика як в класі I. Наука граматична після пляну, визначеного для языка руского. Читанку „*Wypisy pol. dla kl. II.*“ прочитано майже цілу, уступи прозові оповідано і

що красні виголошено на пам'ять. Практичні вправи в мові на підставі лектури. Поетичних уступів виголошено 14. Що 3 тижні задача домова або шкільна.

Язык німецький 5 год. на тиждень. Повторене і доповнене науки о відміні імен і дієслова, дієслова міцні і неправильні, з невідмінних частій мови: приіменники і сполучники. Весь матеріал перероблено на дотичних вправах Л. Германа і Петеленца в перев. Калитовского методом, як в кл. I. Задач місячно 4, переважно шкільні.

Історія і географія 4 год. на тиждень, т. е. 2 години історії, 2 географії. З історії викінчено віки старинні після підручника Семковича-Льницького, з географії: Азію, Африку, полудневу Европу і Англію після підручника Вахнянина. З послідною наукою лучилась і наука картографії.

Математика 3 год. на тиждень, на перемену одна година арифметики, друга геометр. З арифметики наука о дробах, відношеня і пропорції, правило трех, рахунок процентовий і дисконтовий після підручника П. Огоновского. З геометрії симетральні лінії і кути, пристайність трикутників враз з приміненем, коло, чотири- і багатокутники після підручника Мочніка-Савицкого. Задачі як в класі I.

Історія природи 2 год. на тиждень. В I. півр. зоологія: птиці, гади, земноводні, риби, науковці, шкаралупні. Кодла: хроби, мякуни, іглюскірці і ямочеревні після підручника Івана Верхратского. В II. півр. ботаніка (після підручника Ростафінського-Верхратского): округкові, мотильковаті, зложені, базькові, трави, зазулинці, шнилькові, ператні, моховці, перворости.

Класа III (відділи а, б).

Релігія 2 год. на тиждень. Історія біблійна Нового Завіта після підручника А. Тороньского викінчена ціла.

Язык латинський 6 год. на тиждень: 3 год. лектури, 3 граматики. З Корнелія Непоса прочитано: Aristides, Cimon, Epaminondas, Pelopidas, Miltiades, Themistocles, Hannibal в виданю Саля, приватно: Alcibiades. На підставі лектури ведено розмови, або подавано основу в язиці латинськїм. З граматики Самолевича-Огоновского перероблено пот., accus. dat., genet., ablat., грам. §§. 1—68 на відповідних примірах Прухніцкого-Огоновского. Що 14 днів задача шкільна, що 3 тижні домова.

Язык грецький 5 год. на тиждень. З граматики Фідерера-Мандибур-Цеглинського перероблено відміну імен і дієслова аж до II. класи дієсловів на вправах Вінковского-Таборского-Цеглинського §§. 1—157. Задач місячно 2, на перемену домові і шкільні, почавши від другої половини I. півроку.

Язык руський 3 год. на тиждень. Перероблено систематично складню надежів, а в II. півроці систематично відміну імен, певідмінні

части мови і знаки розділові, З читанки для III. кл. прочитано майже всі уступи прозові і поетичні для сеї класи визначені; уступи поетичні і що красні в прозових виголошувались на память. Короткі вісти про жите і письма писателів, котрих твори читано. Що 2 неділі задача на перемену домова і шкільна.

Язык польский 2 год. на тиждень. З граматики А. Малецкого перероблено систематично складню згоди і падежів, опісля відміну імен; повторено невідмінні части мови. З читанки „Czubek-Zawilński: Wypisy polskie“ прочитано 61 прозових і 16 поетичних уступів, що красні поетичні виголошувано на память. Задач 14, на перемену домові і шкільні.

Язык німецкий 4 год. на тиждень. Повторено відміну імен і дієслова з клас попередних, почім з науки о складни взято після граматики Янера складню згоди і відмінків. З читанки Дра Германа-Петеленца-Калитовского прочитано і по відповіднім поясненю оповідаю всі уступи. Що місяця задача домова і шкільна на перемену.

История і географія 3 год. на тиждень, на перемену одна година історії, друга географії. З історії (підручник Семковича-Ільницького) окінчено віки середні. З географії (підручник Вахнянина) взято з дотичною картографією краї середної, північної і всхідної Європи, Америки і Австралії. З історії краюї: Істория Руси і Польщі до року 1492.

Математика 4 год. на тиждень. З арифметики чотири головні ділання загальними числами і дробами, другий степень і корінь. З геометрії обводи і поверхности, тверджене Пітагора, перемена і поділ фігур прямолінійних, подібність трикутників. Задачі як в класі II.

История природы 2 год. на тиждень. В I. півр. фізика: свойства тіл, теплота, елементи і їх важнійші полученя після підручника П. Огоновского; в II. півроці мінералогія після Ломіцького-Верхратского.

Класа IV.

Релігія 2 год. на тиждень. Літургіку А. Тороньского викінчено і повторено цілу.

Язык латинський 6 год. на тиждень; 4 год. лектури, 2 год. граматики. Лектура: 1) Caesaris commentarii de bello Gallico I. I. 1—29. III. 1—29, V. 1—58, VII. 1—24; приватно: нечитані глави в I., II., III. На підставі лектури розмови латинські, а що красні місця на память. 2) P. Ovidii Nasonis carmina: Niobe, Euander, De vita sua, при тім засади латинської метрики. З граматики повторено складню падежів, а перероблено складню дієслова, часів і способів §§. 69—141 на відповідних прикладах з підручника Прухніцького-Огоновского. Задачі як в класі III.

Язык грецкий 4 год. на тиждень. Повторено предмет з кл. III. і викінчено науку о формах глагола на дотичних примірах з книжки до вправ Шенкля-Цеглинського §§. 70—100. З лектури прочитано: I. Байки 1—12, II. Поменші оповіданя 1—47, III. Більші уст. 1—5; з части поетичної: епіграми А 1—10. При лектурі перероблено що важнійші появи

в складних відмінках, дієслова і реченю зложенім. Що 14 днів задача домова або шкільна на переміну.

Язык руский 3 год. на тиждень. З граматики систематична наука відміни дієслова і его складня, систематична наука реченя зложеного і многократного, творене стихів. Повторено цілий материял. З читанки на кл. IV. прочитано всі уступи прозові і поетичні, для сеї класи визначені; послідні і що красні з прозових меморовано. Короткі вісти про жите і шєьма писателїв, як в кл. III. Задачі як в кл. III., в II. шївр. короткі а легкі описи.

Язык польский 2 год. на тиждень. З граматики Малецького наука кон'югаціу і складня глагола, систематична наука о реченях зложених і многократних. З читанки „Czubek-Zawiliński Wypisy pol. dla kl. IV.“ прочитано 56 уст. прозових, 12 поетичних, з котрих красні виголошувано на память. Задачі як в класі III.

Язык німецкий 4 год. на тиждень. З граматики Петеленца повторено науку о формах з літ попередних, складню падежів з класи III. і взято систематично: складню глагола і речене зложене. З читанки Дра Германа - Петеленца - Калитовського прочитано і по відповіднім поясненю оповідано майже всі уступи прозові з виїмкою кількох труднійших. Уступи поетичні що красні меморовано. На домашню лектуру добірні оповіданя Гофмана, Горна і Гелера бібліотека для молодїжи. Задачі як в кл. III.

Істория і географія 4 год. на тиждень. Істория часів нових після Семковича - Полянського. Географія австро-угорської монархії після Шараневича - Целевича з поглядом на єї історію і точним приміненем картографії.

З історію краюї: Істория Руси і Польщі до знесеня Січи і надєня Польщі з коротким поглядом на історію Галичини.

Математика 3 год. на тиждень, на переміну 1 год. арифметики і геометрії. З арифметики взято: зрівнаня 1. степеня о одній і більше незвістних, відношеня і пропорціу зложені, зложене правило трех, рахунк провізійний, речинцевий, спілки, пересічний, змішки, ретяжний, відпровізійний. З геометрію цілу стереометрію. Задачі як в класі III.

Фізика 3 год. на тиждень. Магнетизм, електричність, механіка тіл цїлих, текучих і воздушних, акустика, основи астрономії і географія математична після підручника П. Огоновського.

Класа V.

Релігія 2 год. на тиждень. Догматику загальну після підручника А. Тороньського викінчено і повторено цілу.

Язык латинський 6 год. на тиждень: 1 год. граматики, 5 год. лектури. З граматики (книжка як в кл. III.) повторено науку о падежах, часах і способах. Вправи стилїстичні укладані на підставі лектури. Лектура: а) *Livii ab urbe condita* (вид. Zingerle) l. I. сс. 1—56; l. XXI. б) Р.

Ovidii Nasonis Carmina (вид. Sedlmayer) *Metam.*: Quattuor aetates, Deuc. et Pyrrha, de raptu Proserpinae, Daedalus et Icarus, Philemon et Baucis, Midas rex; *Fasti*: Carmentalia, Arion; *Tristia*: Excessus Roma, Ad amicum; *Ex Ponto*: Orestes et Pylad. Приватна лектура: *Liv.* I. XXII. *Ovid. Metam.*, Phaëton, Niobe, Euander; *Fasti*: Ludi Cereales, Hercules et Cacus. Розмови латинські на підставі лектури. Що місяця задача шкільна.

Язык грецкий 5 год. на тиждень: 1 год. граматика, 4 лектури. З лектури читано Ксенофонта після Хрестоматії Фідерера, і то прочитано з Анабази уст. 1, 2, 3, 4, 7, 9, 11, 13, 15, 17, (5, 6, 10, 12, 14 уст. приватно); *Сурор.* 1, 2, 6, 9, *Мемор.* 1, 3, а з Гомерової Іліади пісню I. II. З граматика повторено науку о формах і перероблено систематично складню падежів на прикладах із книжки до вправи Шенкля-Цеглиньского §§. 1—21. Задач шкільних чотири на піврік.

Язык русский 3 год. на тиждень, стилістика і читане взорів поезії і прози після читанки Дра К. Лучаковского. Задач 14, на переміну домові і шкільні.

Язык польский 2 год. на тиждень. Лектура з книжки: „*Wzory poezyi i prozy Próchnickiego*“; прочитано з малими виїмками цілу часть поетичну і прозову, крім того Міцкевича „*Pan Tadeusz*“. Задач 10.

Язык немецкий 4 год. на тиждень. З граматика Петеленца повторено систематично науку з кл. III. і IV. в цілості. З читанки Петеленца-Вернера прочитано 53 уступів прозових, 6 поетичних, послідні мемуrowано. На домашню лектуру що лекції уступи прозові з читанки і оповідання Герстекера, Стакого і Верного. Задач 14, а тих 6 шк., 8 дом.

История і географія 3 год. на тиждень. Після Піца-Барвіньского ч. I. взято старинну історію Орієнту, Греції, Македонії і Риму до воєн цуньских в полученю з старинною географією і поглядом на історію культури.

Математика 4 год. на тиждень, на переміну арифметика і геометрия. Підручники Мочніка-Савицького. З альгебри перероблено чотири головні ділання, подільність чисел, дроби звичайні і десяточні, пропорції і їх примінене, рівняня I. степеня о одній і більше незвістних. З геометрії перероблено цілу пляніметрию. Три задачі шкільні на піврік; що лекції вправи домові.

История природы 2 год. на тиждень. В I. півроці мінералогія систематична, фізіографія мінералів і головнійші появи з зоольогії, після підручника Бішінга-Гохштетера-Полянського, в II. вівроці ботаніка після Ростафінського-Верхратского.

Класа VI.

Релігія 2 год. на тиждень. Догматику спеціальну після підручника А. Тороньского скінчено і повторено цілу.

Язык латинський 6 год. на тиждень; 1 год. граматики, 5 год. лектури. Прочитано Sallust. Catil., Caesaris bell. civ. II., Ciceronis in Catilinam I., Vergil. Ecl. I. V., Georg. II. 136—176, 458—540, Aeneidos I. II. vv. 1—430. Лектура приватна: Sall. bell. Jug., Cic. in Catil. II, III, IV. Розмови латинські на підставі лектури. З граматики повторено науку о часах і способах. Вправи стилістичні на підставі лектури. Що місяця задача шкільна.

Язык грецький 5 год. на тиждень: 1 год. граматики, 4 год. лектури. Прочитано з Гомерової Іліади II, III, VI, IX, XIX, XXII, приватно IV, VIII, з Ксенофонта Анаб. 9, 14., Памятників о Сократі 3, з Геродота кн. VII., в виїмках, прив. кн. VIII. З граматики о приїменниках, часах і способах на виравах Шенкля-Цеглиньского §§. 18—31. Задачі як в класі V.

Язык руский 3 год. на тиждень. В першій півроці література староруска до XVI. віку, в другій до кінця віку XVIII. Задач 14, на переміну домові і шкільні.

Язык польський 2 год. на тиждень. З підручника „Wypisy polskie Tarnowski-Wójcik częśc I.“ взято з пропущенем писателів другорядних весь прозовий і поетичний матеріал до кінця віку XVIII; науку шк. доповнено лект. дом. Задачі як в кл. V.

Язык німецький 4 год. на тиждень. Граматика принагідно і в міру потреби. З читанки Петеленца-Вернера перероблено стилістику і поетику на підставі лектури. Прочитано прозових і поетичних уступів до 50, 6 поетичних меморовано. На лектуру домашню пропущені уступи з читанки, діла історичні з бібліотеки Гельдера, „deutsche Heldensage“ Беслера, „Hermann und Dorothea“ і „Zriny“ в виданю Грезера. Задачі як в кл. V.

Історія і географія 4 год. на тиждень. Після підручника Піца-Барвіньского т. I. викінчено історію старинну, іменно період від пунських воєн до упадку західно-римского цїсарства; відтак після Гінделього-Целевича т. II. взято історію віків середних в полученю з географією і поглядом на розвій культури.

Математика 3 год. на тиждень. З альгебри: степені, коріні, логаритми, рівняня другого степеня о одній незвістній; з геометрії: стереометрія і гоніометрія. Задачі як в кл. V.

Історія природи 2 год. на тиждень. Анатомія і фізіологія тіла людского. Зоологія систематична з увзглядненем палеонтології і географічного розповсюдненя животин — після Шмідта-Полянського.

Класа VII.

Релігія 2 год. на тиждень. Етику християньско-католицьку після підручника Ваплера-Шюрка скінчено і повторено.

Язык латинський 5 год. на тиждень: $\frac{1}{2}$ год. граматики, $4\frac{1}{2}$ год. лектури. Прочитано в I. півроці: Cicero de imperio Cn. Pompei, Cato maior,

Actionis II. in Verrem I.V; в II. півроці: Verg. Aen. II, IV, VII, IX, приватно: Cic. pro Milone, Verg. Aen. VI; красні місця меморовано. З граматики повторено поодинокі частини складні і про загальні засади латинського стилю. Розмови латинські на підставі читаних уступів. Задачі як в кл. V.

Язык грецкий 4 год. на тиждень: $1\frac{1}{2}$ год. граматики, $3\frac{1}{2}$ год. лектури. Прочитано в I півроці з Демостена *περὶ στεφάνου*; в II. півроці з Одисеї кн. I, III, IV, VII, X, XII; приватна лектура: Демостена *κατὰ Φιλίππου γ, ὀλονθιακός β*, з Одисеї кн. XIX, XXII; що красні місця меморовано. З граматики повторено форми дієслова і складню речення зложеного. Задачі як в кл. V.

Язык русский 3 год. на тиждень. В першій півроці взято устну словесність. В другій півроці з виїмків народної літератури українсько-руської XIX в. ч. II. О. Барвіньського взято огляд народної літератури, відтак читано і пояснювано під взглядом річевим, естетичним і історичним твори, почавши від Котляревського до Шевченка включно. Доповнене науки шкільної домогою лектурою. Деклямація як в кл. V. Задачі що місяця, переважно домові.

Язык польский 2 год. на тиждень. Після читанки Тарновського і Вуйціка читано і розбирано під взглядом річевим і естетичним красні виїмки, почавши від Немцевича до Каз. Бродзінського, а після Тарновського-Прухніцького від Міцкевича до Фредри і Словацького. Лектуру шк. доповнювано лектурою домогою. Деклямація як в кл. V. Задачі що місяця, переважно домові.

Язык немецкий 4 год. на тиждень. Перероблено історію літератури від початку до р. 1794 на підставі лектури з читанки Петеленца-Вернера. Устуні пропущені в школі завдавано на лектуру домашню. Крім того читано цілковиті твори класиків в виданю Грезера: Emilia Galotti, Wilhelm Tell, Don Carlos і Jungfrau v. Orleans. Деклямовано 3 устуні поетичні. Задачі що місяця, переважно домові.

История і географія 3 год. на тиждень. Взято після підручника Гінделього-Ільницького ч. III. історію новочасну від відкрити Америки до найновіших часів з дотичними датами географічними і поглядом на сучасний розвій цивілізації. З історії родинного краю: Історія Руси і Польщі до р. 1587.

Математика 3 год. на тиждень. З альгебри: рівняня другого степеня о одній і більше незвістних, рівняня виложничі, дробы ланцухові, рівняня неозначені, ряди, рахунок відіпровізийний, пермутації, комбінації, варіяції і двочлени Ньютона. З геометрії: тригонометрія і геом. аналітична. Задачі як в кл. V.

Фізика 3 год. на тиждень. Загальні прмкмети тіл, механіка тіл цільких, течій і тіл воздушних, тепло і хемія після підручника Дра Савицького.

Пропедевтика філософії. Логіка 2 год. тижнево на підставі підручника Бека в переводі В. И. Перероблено і повторено предмет цільий.

Кляса VIII.

Релігія. Історію церковну після підручника Ваплера—Стефановича викінчено.

Язык латинський 5 год. на тиждень: 1 год. граматика, 4 год. лектури. Прочитано Q. Horatii Flacci Carm. lib. I. 1, 2, 3, 7, 10, 11, 12, 14, 20, 22, 24, 34, 35. II. 2, 3, 7, 10, 13, 15, 17, 20. III. 1, 2, 3, 4, 5, 8, 30. IV. 3, 5, 8, 15. Erod. 2, Satir I. 1, 10. Ep. II. 1, Cornelii Tacit' Annal. I. 1—15, 49—52, 55—72. II. 41—43, 53—55, 69—83. III. 1—6. IV. 1—9, 34—35, 37—42, 57—59. XIV. 51—56. XV. 38—45, 60—65. XVI. 21—35. Приватна лектура: Оди Горацеві, нечитані в школі; Tacitus Agricola. Розмови латинські на підставі лектури. Для вирази стилістичної толковано з языка руского на латин. уступи з історії і з рускої читанки Барвіньского. Щорічно місяця задача шкільна.

Язык грецький 5 год. на тиждень. $\frac{1}{2}$ год. граматика, $4\frac{1}{2}$ год. лектури. З граматика Курція—Борковського повторено при лектурі авторів відповідні партії. Лектура шкільна: Платона Апольогія (вид. Хрїста—Левичкого), Файдон (вид. Вольраба), Софокля: Цар Єдиш. (вид. Шуберта), Одисей кн. XIX. Лектура домова: Платона Крітон, Софокля Антігона. Задач шкільних в півроці 4.

Язык руский 3 год. тижнево. З виїмків народної літератури українсько-рускої XIX. в. ч. П. О. Барвіньского взято огляд-народної літератури (від. II. половини 6. десятка в. XIX), відтак читано і пояснювано під виглядом річевим, естетичним і історичним твори, почавши від Куліша до Самійленка включно. Доповнене науки шкільної домовою лектурою. Дев'ять як в V кл., задач дев'ять, а з них 5 шкільних.

Язык польський 2 год. тижнево. Читано після чит. Тарновського-Прухницького т. II. від Словацького і Красінського до кінця, науку шкільну доповнено лектурою домовою, в цілості прочитано Словацького Мазену. Задача стилістична щорічно місяця 1, в I. півр. переважно домова, в II. півр. шкільна.

Язык німецький 4 год. на тиждень. Перероблено історію літератури від р. 1795 до найновіших часів на підставі лектури з читанки Петеленца-Вернера. Уступи нечитані в школі задавано на лектуру домашню. Крім того читано цілковиті твори класиків в виданні Грезера: Iphigenie auf Tauris, Maria Stuart, Wallensteins Tod і Ahnfrau. Деклямовано 3 уступи поетичні. Задачі щорічно місяця, переважно шкільні.

Історія і географія 3 год. тижнево: в I. півроці історія австрійсько-угорської держави після Томка Целевича, в II. півроці географія і статистика австрійсько-угорської монархії після підручника Дра Шараневича в сполученні з картографією. Історію родинного краю викінчено після підручника Левіцького—Матієва.

Математика 2 год. на тиждень: Докінчене і повторене цілого матеріалу наукового з висшої гімназії. Вирази в розв'язанні задач арифметичних і геометричних. Задачі як в V. кл.

Фізика 3 год. на тиждень: Рух фалевий, акустика, оптика, магнетизм і електричність після Йохмана—Савицького.

Пропедевтика філософії 2 год. на тиждень: Психологія після Крігера в переводі В. Ільницького.

б) Предмети надобовязкові.

1. Історія ролинного краю подавалась ученикам III. і IV. класи в одній годині тижнево; ученики VII. і VIII. класи учились того предмету в I. півроці в одній, в II. півроці ученики VII. кл. в двох годинах тижнево після плану, назначеного ріш. ц. к. Ради шк. з д. 24. марта 1891, ч. 5906.

2. Каліграфія. Наука каліграфії подавалась лиш ученикам I. і II. кл. в двох відділах по одній годині тижнево після взірців Пюркевича і Новіцького.

3. Гімнастика. З початком року шк. 1899 записало ся на науку гімнастики 320 учеників. Учитель гімнастики Іван Прийма поділив їх на три відділи а на 6 громад. До відділу I. належали ученики класи приготворяючої, Ia, Ib і IIa, до відділу II. ученики класи IIб, III. і IV; до III. відділу ученики кл. V, VI, VII, VIII. В відділі I. було учеників 126, в II. 106, в III. 88. Кождий відділ мав 2 години гімнастики в тижни. Вправи гімнастичні відбували ся в сали гімнастичній, а в місяцях вересни, маю, червни і липни, як сприяла погода на боевищи коло гімназьяльного будинку.

Відповідно до сили фізичної і віку кождого відділу, вправляно учеників підчас науки гімнастики:

а) в вправах рядових: твореню розступів, лав і рядів, зворотах, переміні ряду в лаву і противно, в твореню двійок і четвериць, походах, протиходах і заходах ходом і бігцем, на місци, з місця і т. д.

б) в вправах вільних поединчих і зложених.

в) в вправах з приборами як: деревляними і желізними палицями і важками на місци і в походах.

г) в вправах на прирядах: в скоках далеких і в гору в полученю з доскоком, $\frac{1}{4}$ і $\frac{1}{2}$ оборотом в право і ліво, в скоках в глибину з помосту в полученю $\frac{1}{4}$ і $\frac{1}{2}$ оборотом, в скоках через козла і коня, в вольтижованю на кони і поручках, в вправах на драбинах уставлених рівнобіжно, скосом і горизонтально, в спинаню по жердках і линвах, в вправах на дручку, трапезі і кілцях, в біганю коло кружева.

Побіч тих вправ гімнастичних відбували ся в місяцях: вересни, маю, червни і липни гімнастичні прогульки, при котрих вправляно учеників в походах і іграх гімнастичних. Прогульки відбували ся з кождим відділом осібно, чотири прогульки на місяць.

При вправах гімнастичних уважав учитель на скріплене сили, на виобразоване гнучкости і справности у учеників, а то так через гімнастику

шведську без приборів і з приборами, як і через гімнастику на прирядах, при чім перестерігав щільно степенювання вправ як і відповідного їх приніювання до віку і сили.

4. Наука співу відбувала ся в чотирох відділах по одній годині тижнево.

Відділ I. Теорія музики для учеників низшої гімназії. Вступні відомости о голосі, тоні, система лінійна, поділ нот, ключі, знаки хроматичні, назви, такт, гама мажорів і мінорів, інтервали, наука о темпі, о знаках означаючих і змінючих скорість темпа і силу тону. Вправи писання і читання нот і знаків музичних, утворювання гам *dur* і *moll*, вправи в читанню нот, музичні диктати, співане одноголосних пісень.

Відділ II. Теорія для учеників вищої гімназії. Перероблено в ширшій обемі матерію I. відділу, причім узгляднено також науку гармонії.

Відділ III. Хор мішаний. Співано пісні літургічні, коляди (як: Бог предвічний, Вселенная, Нова радість, Христос роди ся і інші), пісні великопостні (як Христе Царю, Царю Христе), воскресні: Христос воскрес, Ангел вопієше, Плотю, Псалом Шевченка-Кишакевича ч. 149 „Псалом новий Господеві“ — і пісні світські (Вербіцького „Ой ви мої співаночки, Лисенка: Ой гай мати, Ой любив, Час до дому.)

Відділ IV. Хор мужеский: Співано пісні літургічні воскресні Бортнянського, Вербіцького і Лавровського, пісні світські як: II *Quodlibet* з народних пісень Лисенка, VI хор з „Антигони“ Мендельсона, Вахнянина „Ура у бій“ і „Живем“, Кишакевича кантату ювілейну і інші.

Перед вечерком Т. Шевченка відбувались вправи орхестральні, в котрих брало участь 12 учеників. Грали „Потурі з Фавста і Глики Менует.

5. Рисунок. Наука рисунків подавала ся в 2 відділах після пляну наукового і інструкцій, поданих рішеннями Вис. ц. к. Мін. В. і П. з д. 9 серпня 1873 ч. 6708, 6 мая 1874 ч. 5815 і 17 червня 1891 ч. 9193.

Відділ I. 1 год. тижнево. 1) Лінії прості і криві, ділене ліній простих, трикутники квадрати, многокутники правильні, коло і комбінації тих фігур, 2) плоский орнамент з особливим узглядненем орнаменту рослинного, 3) Елементи рисунку перспективного. Ученики рисували після взірців рисованих на таблиці і з моделів.

Відділ II. 2 год. тижнево. 1) Рисоване фігур симетричних. 2) Вправи в рисованню трудніших орнаментів: а) після взірців, рисованих учителем на таблиці, б) після взірців Анделя поданих ученикам, з особливою увагою на старинну штуку грецьку і римську. 3) Наука о важніших типах і стилях орнаменту. 4) Рисунок перспективний на підставі погляду і при помочи моделів а) рисоване з елементарних і архітектонічних моделів, б) з орнаментальних моделів гіпсових австрійського музею для штуки у Відні. 5) Початки і дальша наука рисунку фігурального.

IV. Підручники шкільні

на р. ш. 1900/1901.

Релігія в кл. I.: Християнсько-католицький катехизм А. Тороньського, в кл. II.: Історія біблійна нового завіта А. Тороньського, в кл. III. Історія біблійна нового завіта А. Тороньського, в кл. IV.: Літургіка гр. кат. церкви А. Тороньського, в кл. V.: Християнсько-католицька догматика фундаментальна і Апольоґетика А. Тороньського, в кл. VI.: Християнсько-католицька догматика частна А. Тороньського, в кл. VII.: Наука християнсько-католицької церкви Ваплера-Шюрка, в кл. VIII.: Історія християнсько-католицької церкви Ваплера-Стефановича.

Язык латинський в кл. I.: Граматика і вправи Дра Самолевича і Солтисіка в переводі Р. Цеглиньського, в кл. II.: Граматика як в кл. I., вправи Дра Самолевича-Коцовського, в кл. III.: Граматика латинська Ж. Самолевича-І. Огоновського, вправи Прухніцького-Огоновського, крім того *Cornelii Nepotis vitae* вид. Людвика Саля, в кл. IV.: Граматика як в кл. III. і вправи Прухніцького-Огоновського на кл. IV., крім того автори: *S. Julii Caesaris commentarii de bello Gallico*, вид. Беднарського і *P. Ovidii Nasonis carmina*, вид. Беднарського (в II. півроці), в класі V.—VIII.: Граматика як в кл. III., крім сего автори, в кл. V.: *Titi Livii ab urbe cond. libri*, вид. Цінґерля і Овідій як в кл. IV. (в II. півроці), в класі VI.: *Sallustius Jugurtha* вид. Солтисіка, *Cicero in Catilinam I.*, вид. Солтисіка, *Vergilius*, вид. Айхлера, *Caesaris commentarii de bello civili*, вид. Павля; в кл. VII.: *Ciceronis pro Milone* вид. Корнітсера, *in Verrem IV.* вид. Ріхтера-Ебергарда, *Laelius* вид. Корнітсера-Солтисіка і *Vergilius* як в кл. VI., в кл. VIII.: *Horatius*, ed. Petschenig, *Tacitus Annales*, ed. Вайднер-Старомійський.

Язык грецький в кл. III.: 1) Граматика грецька Фідерера в переводі Т. Мандибуря і Р. Цеглиньського і 2) грецькі вправи Вінковського і Таборського в переводі Г. Цеглиньського, в кл. IV.: Граматика як в кл. III. і книжка для вправи в яз. грецьким та сама, що в класі III. В класах висших граматика як в кл. III., крім того автори для класи V.: Хрестоматія Ксенофонта (вид. Фідерера) і (в II. півроці) Гомера Іліяда, вид. Шайндлера-Солтисіка, в кл. VI.: Гомер, Ксенофонт як в кл. V. і (в II півр.) Геродот кн. VIII і IX вид. Шайндлера-Терліковського; в кл. VII.: *Demosthenes Orationes Philippicae* вид. Водтке-Шмідта і *Homeri Odyssea*, вид. Павлі-Воткого, в кл. VIII.: *Plato Apologia*, ed. Christ-Lewicki, *Eutyphro*, *Charmides* ed. Wohlrab, *Sophocles Electra* вид. Шуберта і *Odyssea* як в кл. VII.

Язык руский А) Граматика руского языка В. Коцовського і І. Огоновського для кл. I. і II., С. Стоцького і Ф. Гартнера для III—IV., Б) 1. Руска читанка для I кл.; 2) Руска читанка для II. кл. шкіл середних; 3) Руска читанка для III. класи шкіл середних і семінарій учительських; 4) Руска читанка для IV. класи шкіл середних (нова), 5) Руска читанка К. Лучаковського для класи V.; 6) Хрестоматія староруска О. Огоновського

для VI. кл.; 7. Віймки з народної літератури українсько рускої А. Барвіньського і Руска читанка для висших клас шкіл середних Ч. I., устна словесність, А. Барвіньського для VII. кл.; 8. Віймки з народної літератури українсько-рускої XIX. віку О. Барвіньського ч. II. для VIII. класи.

Язык польскій: А) Граматика польска І. Конарского для класи І.—II., А. Малецкого для кл. III.—IV.; Б) Виписи польскі т. I. вид. Прухніцкого для кл. I.; В) Виписи польскі Прухніцкого т. II. для кл. II.; Г) Виписи польскі Чубка-Завіліньского т. III. для кл. III. і т. IV. для кл. IV.; Д) Ввори поезії і прози на кл. V. Прухніцкого, Е) Виписи польскі Тарновского і Вуйціка ч. I. для кл. VI.; Ж) Ті самі що в кл. VI. і ч. II. для кл. VII. і VIII.

Язык німецький в кл. I.: Л. Германа і К. Петеленца в переводі О. Калитовского „Вирави німецькі для першої класи шкіл середних“; в кл. II.: Л. Германа і К. Петеленца в переводі О. Калитовского „Вирави німецькі для другої класи шкіл середних“; в кл. III.: Граматика Янера і Л. Германа і К. Петеленца в переводі О. Калитовского „Вирави німецькі для другої класи шкіл середних“; в кл. IV.: Граматика Янера і Л. Германа і К. Петеленца в переводі О. Калитовского „Вирави німецькі для четвертої класи шкіл середних“; в кл. V.: Читанка німецька Петеленца-Вернера для кл. V.; в кл. VI.: Читанка німецька Петеленца-Вернера для кл. VI.; в кл. VII.: Читанка німецька Петеленца-Вернера для кл. VII.; в кл. VIII.: Читанка німецька Петеленца-Вернера для кл. VIII.

Історія і Географія в кл. I.: Короткий нарис землерис Беноні-Матієва; в кл. II.: 1) Оповідання з всемирної історії ч. I. Дра А. Семковича-В. Ільницького. 2) Учебник географії (нова книжка) в кл. III.: 1) „Оповідання з всемирної історії Дра А. Семковича-В. Ільницького ч. II. Віки середні,“ Львів 1893. 2) Учебник географії (нова книжка) в кл. IV.: Дра Семковича-Полянського, Оповідання з всемирної історії ч. III., Чае новий, „Львів 1886, і Беноні-Полянський“ „Географія австро-угорської монархії, Львів 1899“; в кл. V.: Піц-Барвіньський „Нарис географії і історії для висш. клас т. I., Сьвіт старинний“, Львів 1881; в кл. VI. як в кл. V. і Гінделі-Целевич: Учебник всемирної історії ч. II, в VII кл. тих самих авторів ч. III.; в кл. VIII.: Історія австро-угорської монархії Маркевича-Целевича і географія (нова книжка).

Математика в кл. I.—II.: 1) Учебник аритметики П. Огоновского і 2) Мочніка-Савицкого „Наука геометрії з погляду, відділ I.; в кл. III.: 1) П. Огоновский „Аритметика для III. класи гімназ.“, і 2) Мочніка-Дейницького „Наука геометрії з погляду відділ II. ч. I. Львів 1879“ крім сего геометрия, як в кл. I.; в кл. IV.: 1) П. Огоновский Аритметика і 2) Мочніка-Дейницького. „Наука геометрії з погляду, відділ II. ч. II., Львів 1876“; в кл. V.—VIII.: Мочнік-Савицкий „Аритметика і Аьгебра для висш. гімн. Львів 1877,“ 2) Мочнік-Савицкий: Геометрия для висш. гімн. Львів 1877.“

Історія природи в кл. I. і II.: Зоологія І. Верхратского на перший піврік, а на другий: Ботаніка Ростафіньского-Верхратского; в кл.

III. 1) на перший піврік: II. Огоновский. „Фізика для низших класе гімназійальних, Львів 1897“ на II. піврік: Мінеральогія Ломницького-Верхратського; в кл. IV.: II. Огоновский „Фізика для низших класе гімназійальних. Львів 1897“; в кл. V.: (1. півр.) Бішинг-Гохштетер-Полянський Мінеральогія і Геологія для висших класе шкіл середних. Львів 1890, в 2 півр.: Ботаніка Ростафінського-Верхратського; в кл. VI.: Шмідт-Полянський, Зоологія для висших класе шкіл середних; в кл. VII і VIII.: Фізика Йохмана-Савицького.

Льогіка: в кл. VII.: Бека-В. И.

Психологія: в кл. VIII.: Крігера-В. И.

V. Т Е М И

до задач письменних в висших класах.

1) в рускім язичі:

КЛАСА V. 1) Найкращий день моїх ферій (дом.) 2) Лицарські типи в Іліяді п. I. і Слові о полку Ігоревім. (шк.) 3) Колонізація Фенікіян та її значене у стариннім світі (дом.) 4) Провідна думка казки з народного поля: „Княгиня Кобзар“. (шк.) 5) Зима. Опис. (дом.) 6) Пожиток желізниць. (шк.) 7) Як утворились поклади соли в Галичині? (дом.) 8) Подвиги Атенців у війнах перських. (дом.) 9) Причини упадку політичного Греції, (дом.) 10) Нафта і віск земний. (шк.) 11) Перепілка. Подати основу та ідею. (шк.) 12) Культурне значене печерскої Лаври в добі домонгольскої. (дом.) 14) Природа в поезії ліричній. (дом.) 14) Смерть атамана, (шк.)

КЛАСА VI. 1) Яким способом заволоділи Римляни півостровом Апеннінським? (дом.) 2) Засноване Києвопечерскої Лаври. (шк.) 3) Праця лінша чим богацтво. (дом.) 4) Похід Олега на Царгород. (шк.) 5) Море приятелем і ворогом чоловіка, (дом.) 6) Чому відраджував Цезар карати смертю прихильників Катиліни? (шк.) 7) Причини упадку західно-римського цісарства? (дом.) 8) Причини і наслідки упадку монархії Каролінгів. (дом.) 9) Данило в орді татарскої. (шк.) 10) Весна та осінь. Порівнане. (дом.) 11) Земля четвертий елемент. (шк.) 12) Діяльність церковних братств на Русі у XVI. в. (дом.) 13) Боротьба під Цецорою і Хотином. (шк.)

КЛАСА VII. 1) Боротьба чоловіка з природою. (дом.) 2) Про коляди. (шк.) 3) Вказати, о скільки Славяни завдячували початок своєї культурної жизни посторонним народам. (дом.) 4) Про весільні обряди. (шк.) 5) Житє то боротьба. (дом.) 6) Значене Данила Романовича в історії Русі. (дом.) 7) Характер Наума Дрота. (шк.) 8) Хто в літі дармує, в зимі голодує. (дом.) 9) Голос совісти. Після Квітчиної повісти: „Перекотиполе“. (шк.) 10) Продан і Федір Медуляк. Характеристика.

КЛЯСА VIII. 1) Характер чоловіка витворюєсь у боротьбах життя. (дом.) 2) Побратимство у Запорожців. Після Кулішевої повісти: „Чорна Рада“. (шк.) 3) Солодко і почесно вмирати за вітчизну. (дом.) 4) Гальшка Острожска. Характеристика. (шк.) 5) Нагинай дерево, поки молоде. (дом.) 6) Борис Несторович Гало. Характеристика. (шк.) 7) Весна раз красна, Примінити до життя молодого чоловіка. (шк.) 8) Юрій Федькович яко поет і повістеписатель. (шк.).

2) в польскім язичі:

КЛЯСА V. 1) dom. Krajobraz Litwy na wstępie Pana Tadeusza. 2) szkol. Dante u bram piekła. (Na podst. ust. z III. pieśni Piekła). 3) dom. Postać Rymwida w Grażynie Mickiewicza. 4) szkol. J. Słowackiego: „Ojciec zadżumionych. (Krótka treść). 5) dom. Przyczyny i cel ustawodawstwa Lykurga. 6) dom. Zasługi Peryklesa około rozwoju sztuk i nauk w Atenach. (Na podst. nauki historyi). 7) szkol. Siciński w historyi — a w podaniach litewskich. (Na podst. gawędy A. Mickiewicza) „Popas w Upicie“. 8) dom. Grzyby i porosty w gospodarstwie przyrody. 9) szkol. Rozbiór sonetu A. Mickiewicza: Stepy akiermańskie“. 10) dom. Przymioty charakteru sędziego Soplcy w Panu Tadeuszu.

КЛЯСА VI. 1) dom. Rozwój humanizmu za granicą i w Polsce przed wystąpieniem J. Kochanowskiego. (Podług nauki szkol.). 2) szkol. Na czym polega w pojęciu M. Reja pocziwy żywot człowieka. 3) dom. Na czym polega prawdziwa przyjaźń. 4) szkol. Tok myśli w „Satyrze“ J. Kochanowskiego. 5) dom. Jaką rolę odegrało państwo Franków z początkiem wieków średnich. (Na podst. nauki historyi). 6) dom. Kwiat a nadzieja. (Porównanie). 7) szkol. Pożegnanie Hektora z Andromachą. (Na podst. lektury greckiej). 8) dom. Włodzimierz Wielki na Rusi, a Bolesław Wielki w Polsce. 9) szkol. Program Konarskiego o naprawie Rpltej i znaczenie tego programu w dziejach Polski. 10) dom. Jakie przyczyny skłoniły Kserksesa do podjęcia wyprawy przeciw Grecyi. (Na podst. lektury Herodota).

КЛЯСА VII. 1) dom. Rozwój poezyi dramatycznej w okresie Ks. Warszawskiego. 2) szkol. Stanowisko Fr. Morawskiego w obec walki klasyków z romantykami. (Na podst. lektury szkol.). 3) dom. Typy społeczeństwa polskiego w Panu Tadeuszu. 4) szkol. Następstwa wojny 30-letniej pod względem politycznym, religijnym i społecznym. 5) szkol. Znaczenie poezyi narodowej. (Na podst. „Pieśni wajdeloty“. 6) dom. Ballada „o malinach“ w ustach ludu polskiego i ruskiego, i jej artystyczne opracowanie. 7) szkol. Krajobrazy ukraińskie w „Maryi“ Malczewskiego. 8) dom. Jakie zasługi położył Kazimierz Wielki około swego kraju. 9) szkol. Wykazać podobieństwa, zachodzące między Panem Tadeuszem, — a „Zemstą“ Fredry. 10) dom. Charakterystyka Balladyny.

КЛЯСА VIII. 1) dom. Wyjaśnić genezę „Mazepy“ J. Słowackiego. (Na podst. nauki szkol.). 2) szkol. Związek między Nieboską komedią — a Irydyonem. 3) dom. Przyczyny unii religijnej na Rusi w XVI. wieku. 4) szkol. Rozwój filozofii polskiej w I. połowie bieżącego stulecia i związek jej z poezją wieścza. 5) dom. Jak pojmuje Sokrates obowiązki prawego obywatela. (Na podst. lektury greckiej). 6) szkol. Pismo św. źródłem natchnienia polskich i ruskich poetów. 7) szkol. Styczne punkty w dążeniach messyanistów i członków bractwa św. Cyryla i Metodego. 8) szkol. Wpływ Byrona na polską poezję.

3) в німецькій язичі:

КЛЯСА V. 1) Der Sonnenaufgang auf dem Lande. 2) Der Streit zwischen Achilles und Agamemnon. (Auf Grund der ruth. Schullectüre. шк.) 3) Verdienste der Achämeniden um das Perserreich. 4) Die Bedeutung des Delphischen Orakels. шк. 5) Das Feuer als wohlthätiges und schädliches Element. 6) Culturhistorische Bedeutung der phönizischen Colonieen. шк. 7) Die Steinkohle und ihre Bedeutung. 8) Ein Ritt durch Ägypten. 9) Hektors Tod. шк. 10) Welche Wirkungen hatten die Gesetze des Lykurg? 11) Krieg der Römer mit den Sabinern. шк. 12) Mein elterliches Haus. 13. Ein Gang durchs Feld vor der Ernte. 14) Warum entsprachen die altrömischen Häuser dem traulichen Heim mehr als die modernen? шк.

КЛЯСА VI. 1) Das Stadtleben und das Landleben. Eine Parallele. 2) Der Empfang des Telemachos bei Menelaos. шк. 3) Nestor und Thersites. Eine Parallele. 4) Welches Bild entwirft uns Pytheas von der Insel Albion? шк. 5) Hektor als Held und Mensch. 6) Krieg der Römer mit Cimbern und Teutonen. шк. 7) Chlodwig, der Stifter des Frankenreiches. 8) Die Kriege Karl des Grossen und deren Bedeutung. 9) Die Versöhnung zwischen Achilles und Agamemnon. (Nach der Lectüre Homers) шк. 10) Die Seefahrt, ein Bild des menschlichen Lebens. 11) Die Freuden des Landlebens. (Nach der Lectüre Vergils.) шк. 12) Folgen der Kreuzzüge. 13) Charakteristik des Pfarrers in Goethes Hermann und Dorothea. шк. 14) Die Verdienste Heinrich I. um Deutschland.

КЛЯСА VII. 1) Wer an den Weg baut, hat viele Meister. 2) Charakteristik Tellheims in Lessings „Minna von Barnhelm“. шк. 3) Maximilian I. als Gründer der Macht des Hauses Habsburg. 4) Welche Ursachen haben den Verfall der mittelhochdeutschen Poesie herbeigeführt? шк. 5) Das Bewahren der Güter ist oft schwieriger als das Erwerben derselben. 6) Wodurch erhob sich Schweden im 17. Jahrhundert zu einer Grossmacht? 7) Gertrud und Hedwig in Schillers Wilhelm Tell. шк. 8) Die Zukunft ist nicht so dunkel, als wir meinen. 9) Welche Charakterzüge des Schweizervolkes treten uns in der er-

sten Scene von Schillers Wilhelm Tell entgegen? шк. 10) Der Krieg als Feind und als Freund der Künste.

КЛЯСА VIII. 1) Die Vaterlandsliebe ist die Quelle der edelsten Thaten. 2) Wie kommt in Schillers „Spaziergang“ der Widerstreit zwischen Cultur und Natur zum versöhnenden Abschluss? шк. 3) Verdienste der Babenberger um die Entwicklung und Wohlfahrt Oesterreichs. 4) Inwiefern ist die Glocke eine stete Begleiterin der menschlichen Schicksale und Thätigkeiten? шк. 5) Elisabeth und Maria, zwei entgegengesetzte weibliche Charaktere. шк. 6) Des Lebens ungemischte Freude ward keinem Sterblichen zutheil. шк. 7) Vortheilhafte Folgen der Entdeckung Amerikas. шк. 8) Wallensteins Verirrung und Fall. шк.

4) *Темі до письменних праць при іспиті зрілості.*

в I. відділі:

1. Латинсько - руска: Cicero de finibus bonorum et malorum l. I. c. 18 від слів O praeclearam — sapientium non beatus.

2. Руско - латинська: Уступ §. 9 з оповідань із старинної історії п. в. Піанстрат — до слів: де закінчив жите.

3. Грецька: Sophocles Electra v. 1123—1160, від слів δόθ' ἦτις ἐστί — σκιάν ἀνωφελῆ.

4. Руска: Які відносини вплинули на відроджене народної літератури в Галичині і змаганя Русинів в 1848 році?

5. Польська: Wpływ literatury niemieckiej i angielskiej na polską. (в однім відділі).

6. Німецька: Maria Theresias Bedeutung in der Geschichte Oesterreichs.

7. Математична: α) Три брати, з котрих найстарший має нині 18 років, середуций 16, а наймолодший 13, дістали кожний в десятім році життя дарунок в висоті 7500 К., котрі уміщено на $4\frac{1}{2}\%$. Брати мають розпочати підприємство, коли маєток всіх трех разом буде виносити 50.000 К. По кількох роках від нині почавши приступять они до діла?

β) Обчислити поверхню і обем прямого стіжка, котрого підставою є колесо:

$$4y^2 + 4x^2 + 8y - 16x + 3 = 0$$

а котрого бік нахилений до підстави під кутом $\alpha = 52^\circ.17' 30''$.

γ) Розвязати рівняне:

$$\frac{\log x + 2 \log (x + 2) + \log (x + 5) - \log (x + 6)}{\log (x + 1)} = 3$$

в II. відділі:

1. Латинсько - руска: Cicero de officiis l. I. c. 25 від слів: Qui rei publicae praefuturi sunt — administrari civitas non potest.

2. Руско-латинська. Уступ §. 17 з оповідань із старинної історії п. з. Катон, до слів: утратили вплив на справи державні.

3. Грецька: Demosth. de corona §. 314—320 від слів: εἶτα τῶν πρότερον — σὸδέν' ἐξίσταμαι.

4. Руска:)
5. Польська:) як в I. відділі.

6. Німецька: Oesterreichs-Antheil an der Entwicklung der deutschen Literatur.

Математична: α) Коли сонячні лучі падуть на землю під кутом $55^{\circ} 5' 38''$, тоді дім стоячий у підніжжя гори кидає на гору тінь 7 м. довгу; як високий є сей дім, коли гора взносить ся під кутом 25° від ровені?

β) Під яким кутом перетинають ся еліпса $25y^2 + 9x^2 = 225$ а коло $x^2 + y^2 = 16$?

γ) Громада взяла позичку у свого дідача в сумі 20000 К. і дала ему в застав ліс, що приносив річно 1500 К. доходу. При відданю ліса дідич доплатив громаді 13219.50 К. Як довго уживав він сей ліс, коли процент числимо 5% ?

VI. П Р И Б О Р И Н А У К О В І.

Збільшились в шк. р. 1900.

I. Бібліотека учителів:

Akademia umiejętności w Krakowie, Atlas geologiczny Galicyi IX. X. i tekst; К. А. Билиловский, Складка. Альманах з р. 1897; Dr. Alojzy Wieniarz. Biblioteka pisarzy polskich — Jakóba Zawiszy z Kroczoza w skróceniu prawnego procesu koronnego 1613; Bolesław Błażek, Znużenie w szkole; Instructionen für den Unterricht an den Realschulen in Oesterreich; Plany naukowe dla szkół ludowych pospolitych wraz z instrukcją; Др. Т. Мандибур — Р. Цеглинський, Едв. Фідерера граматики грецького язика; Andreas Czuczkiwicz, Betrachtungen über Homers Odyssee; Ad. F. Weinhold, Physikalische Demonstrationen; А. Малевич, К. Буренин, Руководство физики; С. Гуржеев, Учебник Механики; С. Пржевальский, Собрание геометрических теорем и задач; В. Євтушевский А. Гладырин, Методика Алгебры; В. Євтушевский А. Гладырин, Вопросы, задачи и примѣры Алгебры; В. А. Євтушевский, Сборник арифметических задач; L. I. d'Arma Dietz, Przewodnik teoretyczno-praktyczny w pauce співу zbiorowego; О. Винковский-Таборский-Цеглинский, Грецькі вправи на III. і IV. кл.; В. Коцовский і І. Огоновский, Методична грамика рускої мови; Wincenty Zakrzewski, Historia powszechna na kl. wyższe t. III. (zesz. 3); Meyers Konversations-Lexicon XVIII. Bd; Гр. Цеглинський, Аргонавти; Гр. Цеглинський, Торго-

вля жемчугами, Гр. Цеглиньскій, Шляхта ходачкова; А. М. Скабичевскій, Історія новѣйшей рускої літератури 1848—1892, Rocznik akademii umiejętności w Krakowie 1898/9, Rozprawy akademii umiejętności, wydział historyczno-filozoficzny Ser. II, t. XII (37), Rozprawy akademii umiejętności wydział filologiczny Ser. II t. XIV (20); Ол. Барвіньскій, Влімки з народної літератури руско-укр. XIX. в.; August Witkowski, Zasady fizyki; М. Kawecki i F. Tomaszewski, Fizyka i krótki rys kosmografii; F. Tomaszewski, Chemia dla wyższych klas gimnazjalnych; Rozprawy akademii umiejętności w Krakowie, wydział matem. przyrodniczy t. 36; М. Пачовскій, Повісти О. Федьковича; Akademia umiejętności, Pisarze dziejów polskich t. XVII; Н. С. Е. Martus, Mathematische Aufgaben; Ст. Ковалів, Дезертир; І. Франко, Поеми; Ольга Кобилянська, Покора, Гі де Монсан, Дяка пані; І. Франко, Полуйка; Нат. Кобринська, Дух часу; Кнут Гамсун, Голод; Леся Українка, Думи і мрії; Ст. Ковалів, Громадскі промисловці; Ул. Шекспір Гамлет; Генр. Понтонпідан, Из хат; Кароль Кавцкій, Народність і єї початки; Наукове товариство ім. Шевченка, Жерела до історії України Руск т. II, IV; Збірник історично-філософичної секції т. I. II.; Збірник філологічної секції т. I. II.; Тарас Шевченко, Кобзар I. II. III. IV.; І. Є. Левцкій, Прикарпатська Русь в XIX віці; Ол. Барвіньскій, Руско-історична бібліотека т. XX. Начерк колівщини; Наукове тов. ім. Шевченка, Етнографічний збірник т. IV. V. VI.; Матеріали до українсько-рускої етнології т. I; Збірник секції математично-природничо-лікарської т. I. II. III. IV. V.; Akademia umiejętności w Krakowie, Sprawozdania komisji do badania historii sztuki w Polsce t. VI. Z. IV. Dr. Michael Haberlandt, Zeitschrift für österreichische Volkskunde; Oskar Jäger, Lehrkunst u. Lehrhandwerk; Dr. C. Fliedner, Aufgaben aus der Physik; Dr. C. Krebs, Geometrische Rechenaufgaben; Dr. Joh. Ranke, Der Mensch; Jos. Duerne, Aufgaben aus der Mathematik u. Naturwissenschaft; Dr. E. Gerland, Geschichte der Physik; Dr. Jos. Nusbaum, Zasady anatomii porównawczej; Meyers Konversationslexikon. Jahressupplement 1899; Wilh. Ament, Die Entwicklung von Sprechen u. Denken beim Kinde; Dr. Fr. Kirchner, Wörterbuch der Philosophischen Grundbegriffe; Br. Gebhardt, Handbuch der deutschen Geschichte; Dan. Sanders, Wörterbuch deutscher Synonymen; Ferd. Hoffmann, Materialien u. Dispositionen zu deutschen Aufsätzen; Dr. Ernst Ziegeler, Dispositionen zu deutschen Aufsätzen für Tertia u. Untersekunda; Др. Самолевич-Солтисік-Цеглиньскій, Вправи латинські для I. кл.; К. Jüdt, Aufgaben aus der Stereometrie u. Trigonometrie; Dr. H. Luckenbach, Die Akropolis von Athen; Chr. Ziegler, Das alte Rom; H. Wagner, Lehrbuch der Geographie 4. Lief.; Dr. T. Pilat, Wiadomości statystyczne o stosunkach krajowych; Rozprawy akademii umiejętności wydziału histor. filoz. t. 38; Dr. J. Kubik, Realerklärung u. Anschauungsunterricht bei der Lectüre Ciceros; Dr. J. Kubik, Realerklärung u. Anschauungsunterricht bei der Lectüre des Horaz; Wł. Okęcki, Publ. Korn. Tacyta Żywot Juliusza Agrykoli i Roczniki; K. W. Krüger, Xenophons Anabasis; L. Breitenbach, Xenophons Kyropädie; Dr. B. Büchschütz, Xenophons Griechische Geschichte;

Dr. R. Kühner, Xenophons Memorabilien; Robert de la Sideranne-Potocki, Ruskin i kult piękna; Dr. I Nussbaum, Z zagadnień biologii i filozofii przyrody; Angelo Mosso — Brzozowski, Fizyczne wychowanie młodzieży; Oswald Kulpe, O zadaniach i kierunkach filozofii, Edward Przewoński, Krytyka literacka we Francyi, Dr. Marcin Ernst, O przyrodzie planet; Stanisław Tarnowski, Komedye Al. Fredry, O pośmiertnych komedyach Fredry; M. Mazanowski, Żywot i utwory Antoniego Malczewskiego; Dr. Henr. Biegeleisen, Ilustrowane dzieje literatury polskiej; Literatura średniowieczna; Dr. Alf. Jahner, Deutsche Grammatik für die galiz. Mittelschulen; G. Hauptmann, Die versunkene Glocke, Die Weber, Fuhrmann Henschel, Einsame Menschen, Der Biberpelz, Florian Geyer, College Crampton, Das Friedensfest; Der Apostel, Bahnwärter Thiel, Hanneles Himmelfahrt, Vor Sonnenanfang, E. Kokorudz-F. Konarski, Gramatyka języka ruskiego dla Polaków; Lehrplan u. Instruktionen für den Unterricht an den Gymnasien in Oesterreich; Gustaw la Bon-Poznański, Psychologia tłumy; Z psychologii i fizjologii wychowania; Józef Rostafiński, Słownik polskich imion.

Часописи і періодичні видання: Записки наукового товариства імені Шевченка, Літературний Вістник, Учитель, Кіевская Старина, Muzeum, Eos, Kosmos, Na około świata, Gazeta lwowska, Przewodnik naukowo-literacki, Przewodnik bibliograficzny, Zeitschrift für öster. Gymnasien, Lehrproben u. Lehrgänge, Verordnungsblatt des Ministeriums für Cultus und Unterricht, Neue Jahrbücher für das klassische Altertum und Pädagogik.

Бібліотека числить тепер 926 діл.

2. Бібліотека учеників.

а) руска:

1) Спи гетьмана. Повість О. Рогової. 2) Кудеяр. Повість Н. Костомарова. 3) Дим. Повість Івана Тургенева. 4) Весняні бурі О. Маковея. 5) Оповідання М. Вовчка. 6) В чужім гнізді. Повість А. Чайковського. 7) Батьки і діти І. Тургенева. 8) Олюнка А. Чайковського. 9) Оферма О. Маковея. 10) Байки Е. Гребінки. 11) Казки Андерзена. 12) Казки братів Грімів. 13) Малі герої В. Лебедової. 14) Робінзон Чайченка. 15) Народні казки Тов. педагогічного. 16) Абу Каземові капці І. Франка. 17) Кобзар Шевченка для дітей. 18) Гостинець для дітей. 19) Читанка для молодіжи Тов. педагогічного. 20) Коли ще зьвірі говорили. І. Франка.

З кінцем р. шк. 1900 числила бібліотека руска 280 творів, (не вчисляючи томів і дублетів).

б) польська:

J. Chr. Paska Pamiętniki, wydał R. Bobin. — J. Korzeniowski Kolokacya, Spekulant. — Nehring. Jan Kochanowski. — H. Merezyng. M. Kopernik. — Dante Boska Komedy, Cz. I. — Sienkiewicz, Quo

vadis, wyd. R. Bobina. — Hoffman Srebrnik, przełożył Riszka. — Andersen. Baśnie. — W. Szymanowski, Obrazki z życia znakomitych ludzi. — Bird, Duch puszczy. — Pasek. — Laskarys Pamiętniki. — Sienkiewicz, Potop, Wołodyjowski (dla młodzieży). — Becker, Oblężenie Troi. — Hauptman, Hanusia. — Krasiński, Irydyon. — Sienkiewicz Pisma t. XX. Pol Mohort.

З кінцем року шк. 1900 числила польська бібліотека 221 творів (не вчисляючи томів і дублетів).

в) німецька:

1) Goethe, Clavigo v. Bötticher, Freytags Schulausgabe. 2) Schiller, Die Verschwörung des Fiesco zu Genua v. Oskar Langer, Freytags Schulausgabe. 3) Franz Hoffmann, Untreue schlägt den eignen Herrn. 4) Franz Hoffmann, Beharrlichkeit führt zum Ziel. 5) Franz Hoffmann, Die Bahn des Lasters. 6. Franz Hoffmann, Die Geschichte vom Tell. 7) Franz Hoffmann, Der böse Geist. 8) W. Herchenbach, Miralda, das Negermädchen oder die schwarze Nachtigall. 9) W. Herchenbach, Am Meeresstrande und auf hoher See. 10) W. Herchenbach, Das Soldatenleben. Aus Tagen des deutschen Ruhmes. 11) W. Herchenbach, Der Sklavenhändler von Benguela. 12) W. Herchenbach, Durch die nubische Wüste nach Khartum. 13) W. Herchenbach, Ein untergegangenes Grafengeschlecht. 14) W. Herchenbach, Aus Onclé Nabors Tagebuch. 15) W. Herchenbach, Benvenuto Cellini, der Goldschmied. 16) W. Herchenbach, König Amalrich von Jerusalem und die beiden Pilger. 17) W. Herchenbach, Aus dem Lande der Kabylen. 18) W. Herchenbach, Bagdad, Die Königin der Wüste. 19) W. Herchenbach, Der Austernsee. 20) Fr. Gerstäcker, Die Welt im Kleinen I.—VII. 21) Heinrich v. Conscience, Chlodwig und Chlotilde. 22) H. Conscience, Der Bauernkrieg. 23) H. Conscience, Batavia. 24) H. Conscience, Der Kaufmann von Antwerpen. 25) H. Conscience, Der Bürgermeister von Lüttich. 26) Der Spion. Nach I. F. Coopers Erzählung von O. Berger. 27) Der Pfadfinder. Nach Cooper von Paul Moritz. 28) Otto Hoffmann, Der Prairievogel. 29) W. C. Horn, Der Lumpensammler von Paris.

З кінцем р. школ. числила німецька бібліотека 276 творів.

3. *Габінет історично-географічний.*

Числив з кінцем т. р. 1900: 86 приборів.

4) *Габінет природничий*

В році шк. 1900 закуплено: 15 таблиць зоолог. Шуберта, альбу, черепаху, чотирозубчака, переображене комара і муравлянки, збір хрущів (200 штук), мотилів (60 штук), прочих комах (220 шт.), зв'язданю помаранжеву, 54 ботан. таблиць Шуберта, сірку крист. сильвін, кайніт, озокерит, аргентит.

З кінцем шк. р. 1900 числив отже габінет природничий 264 okazів і моделів зоологічних, 80 ботанічних і 285 мінеральогічних; разом 629 моделів і okazів.

5) Габінет фізикальний.

В минувнм році було приладів 190. В році 1900 закуплено: 1) Рівнобіжник руху. 2) Десять резонаторів Гельмгольца. 3) Прилад фотографічний. 4) Прилад Маха до зображеня заломаня сьвітла. 5) Прилад до зображеня цїлковитого відбитя лучів сьвітла в струї води. 6) Трансформатор електричний.

VII. Заходи коло фізичного розвою молодїжи.

В наслідок рішеня Вис. ц. к. Міністерства В. і П. з 16. падолиста 1893 ч. 18830 і Вис. ц. к. Ради шк. краев. з 15. цвїт. 1894 ч. 7912 відбувають ся вже семий рік систематично ведені забави для молодїжи.

Конференция учителїв, що відбула ся в сїй справі, розділила зібрані датки молодїжи з початком другого півроку на уряджене боевниця і закупило відповідних приборів до шкільних забав, та ухвалила внесеня стремлячі до зорганїзованя і веденя забав та прогульок.

А. Устрій забав на павзах. Половину подвіря перед шкільним будинком, що належить до ц. к. II. гімн., призначено на забави учеників низшої гімназії, другу за будинком для учеників висшої гімназії. В часі павз бавили ся ученики під проводом цїлого збору учительського в гри: подаване бальону, кидане бальонів на віддаль і в гору, підбиване ногами пневматичного бальону, вправи на ходїльницях, скакане на місци через верівку о двох ручках, ката і миш, хованку, пилку підбивану палестрами і метану руками, метане диском, кидане снєга на віддаль і до цїли і т. п. Крім приборів до забав з попередних лїт справлено в сїм році більше як за 60 зл. прирядів до забави: 1 бальон пневматичний, 1 бальон повний до підкидуваня і одну верівку до громадного тяганя. Се все займало учеників до забави і вироблювало в них силу, зручність і рівновагу межн духовним а фізичним розвоєм.

Б. Прогульки поза місто. Тому що околиця Перемишля не богата в вільні місця і прогалини в лісах, проте прогульки відбували ся в дальші околиці крім Перемишля. І так крім Малнх Буд і Великих Буд відбували ся прогульки до села Пралкович, в ліс на Кругелю, до Тарнавки, на гїльче, на Липовицю, на Винну гору, до Бушкович, до Красїчина.

Дня 3. ливня відбула ся прогулька до Львова, де оглянено місто і околицю, всі старинні дома, церкви, монастирі і костели, всі заведеня наукові і бібліотеки, школи промислові, виставу штук красних, музей народний,

музей ім. Дідушицьких. Крім сего оглянено всі важнійші будівлі, як будинок сойму краевого, ц. к. Намістництва, ратуш, а також і інституції рускі, як д'м Просвіти, ім. Шевченка, Народної торгівлі. — Зацікавлене учеників було дуже велике. В прогульці тій приготованій і зааранжованій учителем гімнастики І. Приймою взяло участь 80 учеників. Крім сеї прогульки відбула ся ще при кінци червня прогулька до парку ботанічного в Медиці. Прогульки в околиці Перемишля відбували ся що найменше раз на тиждень. Крім того відбував спеціальні прогульки в околиці Перемишля для пізнання світа рослинного проф. І. Мануляк, для географії проф. Зарицький, Гандяк і Коренець. Всім прогулкам по за Перемишль і прогулкам маючим на меті фізичний розвій проводив учитель гімнастики І. Прийма і проф. Мануляк.

В. Купелі і ховзанка. Місцеві обставини подають молодіжкi пригожі нагоди до купелів в ріці літною порою і до ховзанки зимою. Тому настоював заклад наукою і принукою, щоб молодіж користала з сих розривок, условлював ся з тутешніми предиремцями купелевими і лижварськими о як найприступнійші ціни для учеників; однакож з сих заходів ученики мало користали, вибираючи собі на великім просторі Сяну місця догідні, безпечні і перш у сего безплатні, де віддавались забаві цілою душею.

VIII. ПОМІЧ НАУКОВА

для бідних учеників.

Убогу молодіж запомагає:

1. **Бурса ім. св. О. Николая**, заснована в ювілейну пам'ять 50-літнього панованя Его ц. к. Апостольского Величества Цісаря Франца Йосифа I. Сю бурсу утримує Товариство Бурси ім. св. О. Николая в Перемишлі і давало до р. 1898 приют 33 питомцям. В р. 1898 добудовало товариство новий поверховий будинок, відновило давнійшій і получило разом, так що інститут розширений тепер на 83 питомців; крім сего дає в трех комнатах поміщене управителеви і надзирателеви бурси. Бажаючи своїй глибокій любови і прадідному привязаню народу руского до Найяснейшого Монарха і Его світлої Династії поставити пам'ятник нагляднійшій, постановило товариство так розширену і в р. 1898 отворену Бурсу присвятити величній пам'яті 50-літнього панованя Его ц. і к. Апостольского Величества Цісаря Франца Йосифа I., що і проголошено торжественним актом в день благословенія дому, дня 8. грудня 1898 в присутности всіх членів товариства, Его Преосвященства Епископа Перемиського, о. Константина Чеховича і всіх представителів місцевих властей духовних і світських.

Его ц. і к. Апостольске Величество зволили найласкавійше прийняти сю синівську заяву любови товариства, і від сеї хвилі красить ся Перемишкый народный інститут Бурси *Его Найсвітлійшим Іменем.*

II. Брацтво церковне св. О. Николая в Перемишли наділяло молодіж грошевими запомогами на одіж і книжки.

III. Жертви впливаючі на руки Дирекції на підмогу біднійшої молодіжи.

Прихід в р. 1900:

1) Лишне в попередного року	65 К. 30 г.	
2) Жертви родичів при вписах	220 К. — г.	
(між ними жертвували: Др. М. Яюс 20 К., професори пп. Прийма і Глибовицкий по 10 К., вп. 00. Смулка, Белкот і п. Медицкий по 10 К.)		
3) Принагідні жертви: Вп. О. крил. Чехович з Сокаля зі складки 24 К. О. Жук 4 К., світле Товариство руских жінок трикратно по 40 К, 20 К, 10 К, разом 70 К, вп. о. крил. І Гробельский місто вінця на домовину бл. п. директора Сінкевича 10 К, о. Павловский з Сухої волі 14 К. 26 г., о. Воевудка 4 К, о. Цюк 2 К, о. Моравский 4 К, ученик В. Р. Петровский з VIII кл. 10 К, вп. Медицкий 10 К, задаткове товариство „Дністер“ у Львові 50 К, о. Зятюк 4 К, проф. Левкевич 2 К, о. Калинюк 10 К,		
4) Жертви учительского збору і учеників на екзортах	70 К. 40 г.	
Разом приходу		573 К. 46 г.

Розхід в р. 1900:

1) На харч, помешкане, книжки, ліки та иньші потреби убогих учеників видано	473 К. 16 г.	
2) Бурсі св. О Николая уділено	100 К. — г.	
3) Товариству ім. св. О. Кирила	50 К. — г.	
Разом розходу		587 К. 16 г.
проте лишив ся недобір в квоті		13 К. 70 г.

IV. Товариство ім. св. Кирила, завязане в р. 1896 на підставі статута, затвердженого Вис. ц. к. Намістництвом з дня 25. лютого 1896 ч. 13400 з річною вкладкою 240 зл. Цілю товариства є запомагати убогу молодіж рускої гімназії в Перемишли. На загальних зборах в вересни 1898 вибрано предсідателем катихита о. І. Савчина, містопредсідателем

проф. Д. Чеховського, секретарем о. О. Кормоша, касиром проф. І. Мануляка, контрольором проф. С. Зарицького, заступниками виділових: проф. К. Глібовицького і О. Гандяка.

Дійсних членів є 56: І. Борис, купець в Перемишлі, Будзишовський, проф. гімн., Вахнянин, надпоборець податк., В. Винар, проф. гімн. у Львові, О. І. Войтович, пралат, Р. Гамчикевич, проф. гімн., О. Гандяк, проф. гімн., Герасимович, адюнкт суд. в Ніжанковичах, К. Глібовицький, проф. гімн., С. Губчак, директор тов. „Віра“, Др. Долиньський, лікар, С. Зарицький, проф. гімн., о. А. Зубрицький, крилошанин, о. Калужняцький, парох в Пражковичах, О. І. Кишакевич, сотруд. катедр., В. Кміцикевич, проф. гімн., Д. Коренець, проф. гімн., О. Кормош, катехит шкіл виділ., Др. Т. Кормош, адвокат, О. М. Кошко проф. сем. учитель., о. Д. Лах, завідаель парох. в Германовичах, Д. Левкевич, проф. гімн., І. Липецький, дир. „Народної Торговлі“, о. І. Максимович, сотр. катедр., І. Малиновський, проф. гімн., І. Мануляк, проф. гімн., В. І. Маляк, проф. гімн., о. П. Матковський, пралат, І. Матковський, надкомісар скарб., Ю. Матковська жена надком. скарб., Е. Медвецький, секретар суд., о. О. Менциньський, префект семінар., А. Негребецький, секретар суд., Ю. Несторович, надсов. дир. скар., І Німців, проф. гімн., о. Е. Погорецький, капелян владики, о. М. Подолиньський, пралат, М. Прима директорка дівоч. інстит., І. Прийма, проф. гімн., о. І. Савчин проф. гімн., о. М. Сьвітеньський, війск. капелян, о. І. Стрийський, крилошанин, о. Т. Скородинський, парох в Скопові, Г. Цеглиньський, директор гімн., К. Ціммерманн, проф. гімн., о. О. Цюк, парох в Баличах, о. Н. Чабан, сотруд. катедр, Др. К. Черлюнчакевич, адвокат, Д. Чеховський, проф. гімн., А. Чичкевич, проф. гімн., Л. Шехович, радник суд., Др. В. Щурат, проф. гімн., А. Ярема, проф. гімн., О. Ярема, секретар ради повіт. в Добромилі, М. Яцик, народ. учит., М. Урусний, лісничий.

На цілі товариства, іменно на умундурованє учеників рускої гімн. зложили датки слідуєчі Вп. Добродії:

Дирекция гімназії зі складок при вписах 50 К., тов. „Дністер“ у Львові 50 К, магістрат м. Перемишля 40 К, тов. „Віра“ в Перемишлі, і ради повітові в Мостисках і Яворові по 20 К., Ради повітові в Добромилі і в Старім Самборі по 10 К, Др. Щурат з відчиту на „Бесіді“ 14. К, о. крилошанин Мриц 10 К.

Оборот касовий в р. шкільнім 1899/900.

З минушого року шк. остало в касі 480·48 К, готівки, до кінця червня 1900 р. прибуло 1202 К, разом 1682·48 К.

З того видано на мундури 1509·64 К., готівки є 172·84 К, разом 1682·48 К.

Всім сим щедрим добродіям складає Дирекция і Виділ Товариства іменем убогої молодіжи сердечну подяку.

ІХ. ЛІТОПИСЬ ГІМНАЗІЇ.

Запис учеників до гімназії відбув ся в трех послідних днях місяця серпня 1899 року. Вступні іспити до приготовляючої і І. класи відбули ся в днях 15—16 липня перед феріями, а 1—2 вересня 1899 по феріях.

Шкільний рік розпочав ся дня 3. вересня торжественним богослуженем в катедральній церкві.

Дня 9. вересня 1899, яко річницю смерти Єї ц. і к. Вел. бл. п. Цісареві Елісавети, відбулось поминальне богослужене за спокій душі незабутної Цісареві.

Дня 4 жовтня 1899 обходила гімназія яко день Ангела Єго ц. і к. Апостольского Величества торжественним богослуженем в катедральній церкві. Дня 18. падолиста 1899 обходила гімназія яко день Ангела Єї ц. і к. Велич. бл. Цісареві Елісавети заупокійним богослуженем в тутешній катедральній церкві.

В день Богоявленія, 18. січня 1900, освятив о. катехит гімназіяльний, проф. І. Савчин, цілий будинок гімназіяльний і комнати шкільні при торжественнім сьвіві молодіжи.

Дня 17. марта 1900 святкувала молодіж XXXIX. роковини смерти народного кобзаря, Тараса Шевченка, музикальними вечерицями з такою програмою: Часть І. Відчит тов. І. К. Шевченко псалом 149 міш. хор О. Кишакевича, Шевченко Неофіти, деклямація тов. М. С., Шевченко. Ой чого ти почорніло, муз. Лисенка на сольо барітонове тов. І. С., Бангер Гунод-Фавет, смичковий квартет, Лисенко Quodlibet, муж. хор. Часть II: Лисенкові народні пісні а) Ой гай мати, б) На беріжку, муж. хор, Шевченко Галайда, деклямація тов. М. З., Зарицкий Потпурі на дві цитри тов. І. С і А. М., Софокль Антигона, VI хор, музика Мендельзона на мужеский хор. Вечерок закінчив патріотичною промовою до молодіжи проф. І. Прийма.

На сей вечерок запросила молодіж учительский збір і всю молодіж І. гімназії. На вечерок загостив также Преосвященный Епископ Перемиский, О. Константин Чехович в супроводі крилошан, та весь цвіт місцевої інтелігенції, родичі, опікуни і домашні надзирателі молодіжи.

Дня 18 і 19 мая 1900 гостив в гімназії в цілях наукового надзору інспектор краевий, вц. Іван Левицкий.

Дня 25 мая 1900 оглянув науку рисунків в гімназії, заводовий інспектор проф. А. Стефанович.

Дня 7 червня 1900 обходила гімназія 500 літний ювілей відновлення Краківської академії слідуочим способом: 1) благодарственна служба божа о год. 8. рано, почім відчитав п. О. Гандяк відчит проф. К. Ціммерманна о історії академії від еї заснованя до найновійших часів. По відчиті виголосив абітуриент М. Січинський нарочний стихотвір В. І. Масляка „Памяти академії Ягайлоньської“ а хор відсцьівав кантату до сих слів, уложену о. І. Кишакевичем.

Делегатом збору на сей обхід в Кракові був. проф. К. І. Ціммерманн.

Від 7—12 мая 1900 відбував ся письменний, а від 15—20 червня 1900 устний іспит зрілости під проводом делегата Вис. ц. к. Ради ш. к., директора Едварда Харкевича. Іспит закінчив ся 21. червня торжественним богослуженем і розділенем свідощтв, перед котрим попращав виходячу в світ молодіж директор гімназій, Г. Цеглиньскій. В імени абітурієнтів відповів на пращальну річ директора абітурієнт І. Зілинський, дякуюча за усердні труди наукові та педагогічні Директорови і цілому учительському зборови. І се торжество відбулось в присутности місцевої інтелігенції.

Дня 22 червня 1900 святкувала молодіж празник гімназійного Ангела, Св. Кирила Александрийського, торжественним богослуженем в катедральній церкві, в часі котрого виголосив одвітну проповідь катехит гімназій, о. проф. І. Савчин.

Дня 28. червня 1900 були ученики з цілим учительським збором на помпальнім богослуженю в катедральній церкві за спокій душі бл. п. Цісаря Фердинанда.

В році приступала молодіж чотири рази до св. сповіди і причастія; в днях від 7—10. цвітня відправила великодні реколекції.

Перший піврік закінчив ся 30. січня, другий 14. липня бладарственным богослуженем і відсьвінанем народного гимну в церкві катедральній. По богослуженю розділено свідощтва.

Х. Відозва до родичів і опікунів.

1. Рік шкільний розпочинає ся дня 3. вересня торжественним богослуженем, на котре мають явитись всі записані ученики.

2. Запис учеників до гімназії відбуває ся в трех послідних днях місяця серпня. Пізнійші зголошеня приймають ся лиш в виїмкових случаях.

3. В тих самих днях відбувають ся іспити поправчі і доповняючі. Вступні іспити до першої і приготовляючої класи відбудуть ся сего року в двох речинцях: безпосередно по закінченю шкільного року, 14. липня і 1—2. вересня по феріях; вступні іспити до клас висших, II—VIII., зєрки 5—15. вересня. Пізнійших зголошень не прийме ся. Приватні іспити відбувають ся в послідних днях кожного півроку.

4. До запису повинен явити ся кождий ученик лично в супроводі вітця, матери або опікуна, а бодай їх заступника, домового надзирателя, і має принести з собою свідощтво шкільне з послідного півроку і дві вишєкові карти, вповнені як найточнійше.

При записі заявляє ученик рівночасно, на які предмети надобовязкові записатись хоче, бо зголосившись раз муєть на них ходити правильно і точно, як на предмети обовязкові. Неправильна фреквенція на предмети надобовязкові впливає від'ємно на пізнійшу оцінку пильности ученика взагалі.

З уваги на велику вагу, а густо-часто і рішачий вплив домашнього надзору на виховане і науку молодіжи, радить ся родичам і опікунам перед вибором і наймом станцій звідатись дотично сеї справи передше в Дирекції гімназійній.

По мысли рескр. Високої Ради шк. з д. 31. мая 1898 до ч. 11781 Дирекція спорядить виказ дозволених станцій і предложить его родичам або опікунам до одвітного ужитку.

Одвітно до сего розпорядження мають всі особи, бажаючі тримати учеників на станції, явитись в часі 27—28. серпня в канцелярії Дирекції, виказати своє помешкане, по огляді і удобреню котрого отримають за власноручним потвердженням „регулямін“, с. е. правила, уложені з порученя Є. Є. Пана Міністра В. і П. через Високу Раду шк. і ц. к. краєву Раду санітарну для всіх надзорів домашніх, котрих то правил через цілий рік як найсовітійше триматись мають.

Без такого зголошення і без получения регуляміну з рук Дирекції не вільно нікому учеників на станції тримати.

Так само подасть Дирекція найліпші інформації що до вибору домових учителів, котрих родичі, а взглядно ученики без відома школи приймати не повинні.

5. Хто вперше записуєсь до гімназії, має при записі показати:

а) метрику уродження, без котрої жадного нового ученика до школи не прийме ся,

б) свідоцтво заціпленої або відновленої віспи в році попереднім,

в) свідоцтво з тої школи, де передше ходив на науку.

6. Кождий ученик складає при записі 2 К. на наукові прибори; ученики, що не в силі виказати ся свідоцвом сеї гімназії за піврік попередній, складають крім того 4 К. 20 с. вписового. Таку оплату складають і тоті, що вправді ходили давнійше до сеї гімназії, але опісля, хочби навіть в посліднім півроці, перестали ходити до школи. З початком другого півроку складають ученики, з виїмкою найбільшійших, 1 корону на прибори до забави.

7) Ученики, що записались до I. кл., з виїмкою репетентів, мають в першій тижни внести до Дирекції прошене о увільнене від шкільної оплати. До прошеня треба залучити свідоцтво убожества, потверджене через дві власти. По двох місяцях розважить збір учительський, чи заховане, пильність і поступ учеників у всіх предметах наукових суть що найменше „добрі“. В такім случаю увільняє їх Рада шк. від оплати під условіем, що з кінцем півроку матимуть степенъ першій, а обичай і пильність що найменше добрі. Если-б те не наступило, дотичний ученик зобовязаний в перших днях другого півроку зложити оплату за 1. піврік.

Ученики, що їх збір учителів до увільнення від оплати не поручив, та репетенти I. класи, мають зложити оплату за 1. піврік найдалше до кінця падолиста.

8. Ученики, що зголошують ся до I. класи, здають в назначених (під 3) речинцях іспит вступний. Вибір речинця лишений кождому до во-

11. Однак на всякий случай, хто раз іспиту не зложить, має того року до кожної иньшої гімназії вступ зборонений.

9. Ц. к. гімназія II. в Перемисли має окрім звичайних 8 клас гімназіяльних еще однорічну класу приготовляючу. До неї приймаєсь учеників, що скінчили рік дев'ятий, а мають відомости з третьої класи шкіл народних вишого або міського типу. Ученики сеї класи складають також іспит вступний. Оплата в ній вносить 2 К. вишнього, а 10 К. шкільної оплати на піврік. Наколи однак при добрім поступі, такихже обичаях і пильности отримують в II. півроці увільнене, стає оно правосильне і в вищих класах гімназіяльних, як довго ученик добрим поступом, такимж обичаями і пильностию на се заслужить.

Добрий поступ в класі приготовляючій увільняє вже від вступного іспиту до I. класи.

Ученики, шо не зложили вступного іспиту до I. класи, можуть за згодою Директора перейти до приготовляючої класи.

10. Родичі, опікуни та домові надзирателі повинні в своїм власнім інтересі звідуватись як найчастійше в гімназії про поступ і заховане учеників. В тій цілі постановлені і прилюдно оголошені в гімназії речинці двонедільних конференцій (шо неділі по кождім 1. і 15. від 10.—11. год. рано), на котрих они кожного разу являтьсь та про своїх учеників розпитувати можуть.

11. Вкінци повідомляє ся родичів і опікунів о тім, що від р. 1896/7 заведені в силу Найвищої постанови по всіх галицьких гімназіях і школах реальних шкільні мундури, котрі ученики так в школі як і поза школою носити обовязані. Лиш убогих та пильних учеників I. кл. може Директор від того обовязкового одягу увільнити. Ученики приготовляючої класи можуть також убиратись в гімназіяльний одяг, одначе без ніяких відзнак.

Григорій Цеглинський,
Директор ц. к. II. гімназії.

ХІ. СТАТИСТИКА УЧЕНИКІВ.

(Числа менші правобіч означають приватних учеників).

І. Число.	К Л Я С А												Р. 30
	При- го- товл	Ia	Iб	IIa	IIб	IIIa	IIIб	IV.	V	VI.	VII.	VIII	
З кінцем ш. р. 1899 було:	40	35	42	32	34	39 ¹	—	53 ²	34	33	31 ¹	31	40
З початком ш. р. 1900 випсалося	51	37	37	35	34	34	34	39	51	36	31	34	44
Серед року прибуло	3	—	—	—	—	1	—	2	2	1	6	—	—
Загалом ш. р. 1900 випсалося	54	37	37	35	34	35	34	41	53	37	37	34	40
Між ними було:													
Перейшовших з других шкіл, іменно:													
а) з нижньої класи	52	23	11	2	—	1	1	2	3	4	6	1	10
б) повторюючих класу	—	—	—	—	1	—	—	2	1	1	3	—	—
Ново прийятих:													
а) своїх з нижньої класи	—	13	23	33	32	33	31	33	47	29	28	32	33
б) повторюючих класу	2	1	3	—	1	1	2	4	2	3	—	1	—
Серед року виступило	8	3	7	2	1	2	1	1	4	5	2	—	—
Число учеників з кінцем року 1900	46	34	30	33	33	33	33	40	49	32	35	34	43
а) між ними було публичних	46	34	30	32	33	32	33	39	49	32	35	34	43
б) між ними було приватних	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—
2. Рід учеників.													
Родом з Перемишля	3	1	1	3	1	—	2	2	4	1	2	5	3
„ „ повіта перемшк.	14	5	13	3	16	4	15	11 ¹	10	4	1	4	10
„ „ других повітів галицьких	29	27	15	26 ¹	15	27 ¹	16	25	34	27	31	25	29
Родом з Шлезка	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—
„ „ Росії	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ Австрії Долини	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ Буковини	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
3. Рідна мова учеників.													
Руска	46	34	30	32 ¹	33	32 ¹	33	39 ¹	49	32	35	33	42
Німецька	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
4. Віроісповідь.													
Грецько-католицька	46	33	30	31 ¹	31	31 ¹	33	39 ¹	49	32	35	33	42
Протестантська	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Мойсеєва	—	1	—	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—
5. Вік учеників.													
Літ 10	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ 11	15	6	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	2
„ 12	7	3	7	10	6	—	—	—	—	—	—	—	3
„ 13	9	9	6	8	4	4	2	—	—	—	—	—	4
„ 14	10	7	7	2 ¹	3	5	5	2	—	—	—	—	4
„ 15	—	5	5	6	8	7	7	5 ¹	1	—	—	—	4
„ 16	2	2	—	1	6	5 ¹	6	4	10	2	—	—	3
„ 17	—	2	—	1	4	3	6	12	7	4	7	—	4
„ 18	—	—	—	—	2	5	4	9	16	6	4	3	4
„ 19	—	—	—	—	—	3	2	4	4	13	1	3	3
„ 20	—	—	—	1	—	—	—	3	8	5	8	8	3
„ 21	—	—	—	—	—	—	1	—	3	2	9	8	2
„ 22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	6	—

	К Л Я С А												Ра- зом
	При- го- товл.	Ia	Ib	IIa	IIb	IIIa	IIIb	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
Літ 23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	6
" 24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
" 25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
6. Побутове місце родичів.													
В Перемишлі	9	5	7	6	4	3	5	2	5	6	4	7	63
В повіті перемишкій	15	6	11	2	15	4	13	9	10	5	2	3	95
В других повітах галицьких	22	23	12	24 ¹	14	24 ¹	15	27 ¹	34	21	28	24	268 ⁸
На Шлеску	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	3
7. Стан родичів.													
Священники	13	6	9	5	6	3 ¹	9	6 ¹	13	6	13	13	102 ²
Властителей дѣбр	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2
Урядники від IX. ранги в гору	1	2	1	1	—	2	—	1	—	3	1	1	13
Лікарі	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	2	5
Урядники прочих категорій	—	1	1	—	—	2	1	3	—	—	—	1	9
Учителі народні	4	7	—	4 ¹	2	3	—	3	6	2	3	1	35 ¹
Міщани і ремісники	6	5	1	2	3	4	1	3	9	7	3	5	49
Селяни	14	7	13	12	19	13	19	19	15	12	14	10	167
Купці	—	1	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	5
Приватні офіціанти	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	3
Слуги державні	5	2	4	6	1	1	2	1	5	2	—	—	29
Зарібники	2	2	—	—	1	—	1	2	1	—	—	1	10
8. Клясифікація учеників.													
з кінцем ш. р. 1900.													
Перших кляс з відзначенем	5	4	3	2	4	2	2	2	6	3	2	8	43
Перших кляс	39	22	22	27	25	24	27	32 ¹	37	23	28	23	329 ¹
Поправок в однім предметі	—	4	1	1 ¹	2	2	2	4	3	6	3	2	30 ¹
Других кляс	—	2	3	2	2	3 ¹	2	1	—	—	2	2	18 ¹
Третих кляс	2	2	1	—	—	1	—	—	3	—	—	—	9
Неклясифікованих	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	2
Разом	46	34	30	33 ¹	33	32 ¹	33	39 ¹	49	33	35	34	431 ¹
9. Доповнене клясифікації з р. 1899.													
Поправляло іспит фєрриях	—	4	3	1	1	5	—	—	3	1	4	1	23
Поправило	—	3	3	1	1	5	—	—	3	1	4	1	22
Не поправило	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Загальний успіх клясифікації з р. 1899:													
Перших кляс з відзначенем	4	2	3	1	4	3	—	6	5	2	7	1	38
Перших кляс	33	28	35	34	31	32	—	43 ¹	25	26	24 ¹	30	341 ²
Других кляс	—	2	2	2	—	3 ¹	—	4 ¹	2	5	—	—	20 ²
Третих кляс	3	3	2	—	—	1	—	—	1	—	—	—	10
Разом	40	35	42	37	35	39 ¹	—	53 ²	33	33	39 ¹	33	409 ⁴

10. Оплата учеників. Цілу шкільну оплату зложило:	К Л Я С А												Ра- 30М
	При- го- товл.	Ia	Iб	IIa	IIб	IIIa	IIIб	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
В I. підрозділі	51	3	5	1	3	1 ¹	2	7 ²	4	7	5 ¹	2	91 ⁴
" II. підрозділі	9	4	4	4	4	9	5	3 ¹	7	4	7	4	64 ¹
Увільнених від шкільної оплати було:													
В I. підрозділі	—	31	30	34	31	33	32	31	49	29	28	32	360
" II. підрозділі	39	30	26	29	29	24	28	36	42	27	26	30	366
Шкільна оплата вносила:	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.
В I. підрозділі	510	120	200	40	120	60	80	360	160	280	140	80	2270
" II. підрозділі	90	160	160	160	160	360	200	160	280	160	280	160	2330
Разом	600	280	360	200	280	420	280	520	440	440	420	240	4600
	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.
Ветунні також вносили	104	100-80	46-20	8-40	4-20	4-20	4-20	21-—	21-—	21-—	42-—	8-40	385-40
Датки на прибори наукові	—	74-—	74-—	79-—	68-—	79-—	68-—	84-—	106-—	74-—	74-—	70-—	832-—
Також за дублікатами . . .	—	—	—	2-—	—	—	—	2-—	—	—	2-—	10-—	16-—
Разом	104	174-80	120-20	80-40	72-20	74-20	72-20	107-—	127-—	92-—	118-—	88-40	1233-40
	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.
Датки на прибори до за- бави вносили	32	23-—	16-—	23-—	20-—	24-—	20-—	21-—	26-—	20-—	22-—	23-—	270-—
II. Наука предметів взглядно - обов'язко- вих і надобовязк :													
Польський язик	34	23	28	26	23	19	16	36	36	21	21	21	304
Каліграфія	—	26	27	18	15	—	—	—	—	—	—	—	86
Рисунки	—	8	11	5	8	5	5	5	6	2	4	—	59
Спів	32	14	20	15	11	11	13	15	24	6	15	20	196
Гімнастика	31	18	18	21	16	34	12	25	31	11	15	34	266
Історія краєва	—	—	—	—	—	32	33	39	—	—	35	—	139
12. Стипендії.													
Число стипендій	2	1	—	4	1	2	—	3	3	2	1	1	20
	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.	К.
Сума стипендій	200	180	—	740	200	320	—	580	800	400	200	315	3935

Володимир Сидоренко

Володимир Сидоренко

Володимир Сидоренко

Володимир Сидоренко

Володимир Сидоренко

Володимир Сидоренко

Володимир Сидоренко

Володимир Сидоренко

Володимир Сидоренко

Володимир Сидоренко

XII. Класифікація учеників.

ПРИГОТОВЛЯЮЧА КЛАСА.

(класифікованих 46 учеників).

Живко Ілія
Козак Теодор
Паславский Дмитро
Паславский Михайло
Хмельник Александер
Бритац Володимир
Булик Дмитро
Возьний Антін
Гайдукевич Михайло
Горняткович Николаї
Гостинський Іван
Грєняк Володимир
Заборський Роман
Захаряевич Ярослав
Зятюк Роман

Ключник Николаї
Колодій Василь
Колодій Стефан
Косонога Іван
Куціль Іван
Куціль Іларій
Лацик Василь
Мазурик Болеслав
Малиновський Михайло
Марков Михайло
Медицький Зиновій
Микита Василь
Мицишин Маріян
Рогужинський Нестор
Савицький Григорій

Сьвітєнький Іван
Смулка Володимир
Созанський Евстахій
Сирєс Ервзм
Стецишин Кипріян
Тимочко Володимир
Тритяк Іван
Трусевич Симеон
Фєснак Дмитро
Флюнт Антін
Цоцац Осип
Шкварко Іван
Шустакевич Осип
Яворський Ярослав.

III. кл. 2.

КЛАСА I. А.

(Класифікованих 34 уч.)

Винар Омелян
Войтович Яцентий
Павлюх Лукиліян
Слобода Михайло
Балух Петро
Воробець Дмитро
Вербовий Николаї
Гєнтош-Янишин Николаї
Голубець Андрей

Гриневецкий Дєнис
Джудинський Кирило
Зубрицький Петро
Качмарський Богдан
Комаровський Іван
Коптюх Осип
Левицький Адр'ян
Левицький Осип
Маркевич Ізидор

Набак Роман
Партицький Роман
Прокіп Антін
Рибачевський Северин
Рубчак Орєст
Сим Михайло
Старух Максим
Ярка Теодор.

Поправок в однім предметі 4; II. кл. 2; III. кл. 2.

КЛЯСА І. В.

(Клясифікованих 30 уч.)

Жук Віктор	Зілик Осип	Моравский Володимир
Михайлишин Гаврило	Карняк Станислав	Павловский Лаврентий
Савчин Омелян	Клюк Андрей	Партика Андрей
Баховский Дмитро	Кміцикевич Святослав	Пашковський Василь
Бачинський Андрей	Ковальський Володимир	Ришавець Гнат
Войтович Петро	Лихицький Павло	Савицький Іван
Гайдукевич Іван	Масляник Іван	Ступницький Роман
Грабець Дмитро	Мигаль Василь	Федак Андрей

Чорняк Михайло.

Поправок в однім предметі 1; II кл. 3; III. кл. 1.

КЛЯСА II. А.

(Клясифікованих 33 уч.)

Лещій Юліян	Капшій Семен	Мартинювич Григорій
Цяпка Іван	Качмарский Михайло	Мацуский Андрей
Булик Никита	Кліш Николай	Михайлишин Володимир
Гривнак Стефан	Козій Константин	Муц Іван
Гемба Павло	Козловский Денис Гр.	Накопечний Семен
Гут Александер	Кончило Володимир	Саноцький Роман Стефан
Дзюбинський Григорій	Костис Данило	Пиріжок Алексей
Жук Михайло	Крупа Роман	Тучапский Михайло
Зятник Осип	Малюца Стефан	Фільц Михайло.
Ізаак Едвард	Мартиник Іван	

Поправок в однім предметі 1; II. кл. 2; одного ученика призначено задля слабости до доповняючого іспиту по феріях.

КЛЯСА II. Б.

(Клясифікованих 33 уч.)

Блюй Петро	Кауфман Авра. Пінкас	Стахняк Петро
Глембоцький Лев	Кравец Андрей	Трешневський Андрей
Зубрицький Володимир	Кречковський Володимир	Федевич Михайло
Пилипівський Теодор	Микита Андрей	Хома Николай
Барна Ілія	Пасічинський Ярослав	Чупило Алексей
Головатий Семен	Піддяшецький Алексей	Шарій Михайло
Гончар Михайло	Радьо Данило	Шляф Ізидор
Горняткевич Іван	Роснецький Александер	Шона Роман Ізидор
Гринишин Антін	Сайко Філіп	Ясеницький Володимир.
Гуль Іван	Станько Іван	

Поправок в однім предметі 2; II. кл. 2.

КЛЯСА III. А.

(Клясифікованих 32 уч.)

Вергун Теодор	Дорош Іван	Сенишин Іван
Генсьорский Дмитро	Дуда Василь	Стафіняк Лев
Баконій Кароль	Коритовский Тарас	Столяр Теодор
Білік Іван	Котович Алексей	Ткачук Ілля
Винар Никита	Левкевич Володимир	Туна Николаї
Возняк Евгеній	Лисяк Павло	Чеховский Стефан
Гаркавий Лев	Петик Іван	Шарко Любомир
Горчицкий Василь	Пшенюрекий Осип	Щирба Антін.
Глова Ілля	Роснецкий Ярослав	

Поправок в однім предметі 2; II. кл. 3; III кл. 1.

КЛЯСА III. Б.

(Клясифікованих 33 уч.)

Курій Дмитро	Гранат Іван	Павлик Іван
Яремкевич Петро	Зятюк Володимир	Пашуля Осип
Балко Володимир	Кашубинський Іван	Пристан Теофіль Зенон
Берко Осип	Кишко Михайло	Рейнарович Осип
Венгжин Николаї	Козакевич Володимир	Симко Михайло
Виницкий Володимир	Комісар Петро	Смудка Клим
Войтович Стефан	Котис Константин	Ткачик Іван
Галяк Антін	Ланчак Віктор	Щур Осип
Глубоцкий Петро	Мричко Остап	Ярошко Дмитро.
Головинський Стефан	Ольховий Василь	

Поправок в однім предметі 2; II. кл. 2.

КЛЯСА IV.

(Клясифікованих 39 учеників.)

Гонтарский Іван	Івашко Іван	Решетило Стефан
Ждан Іван	Колодій Юрій	Сапрун Семен
Білас Михайло	Кміть Іван	Соловій Іван
Волошин Іван	Круца Юрій	Стафіняк Володимир
Гарабач Стефан	Курдияк Юрій	Терлецкий Маркіян
Гірияк Михайло	Леськів Іван	Тураш Стефан
Гмитрасевич Володимир	Лісикевич Осип	Фентон Михайло
Желеховский Іван	Маланяк Стефан	Цьвек Михайло
Заблоцкий Іван	Ольховий Михайло	Шалавило Стефан
Заньків Михайло	Пастчинський Теодор Я.	Шпилька Панталеймон
Заяць Антін	Прокурат Михайло	Яворский Володимир
	Ярема Павло.	

Поправок в однім предметі 4; II кл. 1.

КЛАСА V.

(Класифікованих 49 уч.)

Белкот Ярослав	Кириян Володимир	Рогужинський Волод.
Гоца Теодор	Кос Андрей	Сенечко Іван
Дубляниця Роман	Костишин Іля	Сенечко Михайло
Закалата Теодор	Котис Омелян	Синкевич Анатоль
Цапак Іван	Кривяк Михайло	Стефановський Іван
Ярема Яким	Куціль Роман	Строцький Николай
Боднар Володимир	Макар Іван	Тарчанин Михайло
Ващук Теофіль	Марчак-Баранський	Тисовський Євгеній
Воробель Антін	Омелян	Товарницький Іван
Голейко Лука	Олексів Михайло	Трешневський Александр.
Гринчук Іван	Паук Михайло	Фута Іван
Гучко Василь	Пашак Михайло	Цюк Євгеній
Гудз Василь	Правець Іван	Чабак Богдан
Заяць Михайло	Ренякевич Евстахій	Щурко Фелікс.
Касян Осип	Рибачевський Теофіль	

Поправок в однім предметі 3, III. кл. 3.

КЛАСА VI.

(Класифікованих 32 учеників.)

Балаким Михайло	Кузич Василь	Рогужинський Юстин
Малиновський Стефан	Лотоцький Амброс	Салук Лука
Цеглиньський Николай	Масляник Мирон	Федевич Іван
Вітик Стефан	Масляник Михайло	Царевич Михайло
Вовк Николай	Момрик Антін	Ціцімирський Николай
Гемба Іван	Напурко Володимир	Цимбалко Алексей
Кіцула Василь	Олексин Григорій	Чайковський Александр
Котович Михайло	Полушинович Іван	Шехович Богдан.
Круцько Іван	Прийма Теофіль	

Поправок в однім предметі 6; одного ученика призначено задля педуги до доповнюючого іспиту по фернях.

КЛАСА VII.

(Класифікованих 35 уч.)

Гемба Петро	Задорецький Атанас	Круцько Семен
Медицький Денис В.	Каленюк Ярослав	Лепкий Николай
Бараник Василь	Кашій Михайло	Ничай Стефан
Білинський Володимир	Карняк Ярослав	Падох Василь
Білобрам Корнило	Колтунюк Ярослав О.	Ропицький Володимир
Гамрацей Володимир	Котецький Константин Н.	Савицький Іван
Голійчук Теодор	Котис Володимир	Савчин Антін

Смолницький Іван	Тарасович Іван	Чайковський Теофіль
Смолницький Ізидор	Тесля Евстахій	Юрчак Петро
Стафіняк Павло	Филипович Іван	Яц Михайло.

Поправок в однім предметі 3; II. кл. 2.

КЛЯСА VIII.

(Клясифікованих 34 уч.)

Гадзевич Онуфрей	Войтович Мирон	Макаревич Осип
Зілинський Іван	Граб Володимир	Паславський Николай
Лисяк Михайло	Гучко Андрей	Петрик Мирон
Літинський Адам	Залітач Мирон	Петровський Володимир
Павлюх Гнат	Зеліб Артур	Пік Василь
Петровський Володи- мир Роман	Крвавич Іван	Савицький Осип
Сабат Андрей	Кульчицький Станислав	Сьвітлик Остап
Січинський Мстислав	Лісякевич Омелян	Шехович Іван
Білинський Кость	Лісний Петро	Щуровський Гнат
Борис Антін	Лопачак Николай	Яминський Клим.
	Лотоцький Орест	

Поправок в однім предметі 2; II. кл. 1.

Іспит зрілості в ш. р. 1900.

До іспиту приступило 29 абітурієнтів.

Здали іспит з відзначенем:

Гадзевич Онуфрей	Лисяк Михайло	Павлюх Гнат
Зілинський Іван	Літинський Адам	Петровський Волод. Р.
	Січинський Мстислав.	

Здали іспит з добрим успіхом:

Білинський Кость	Кульчицький Станислав	Петрик Мирон
Борис Антін	Лісякевич Омелян	Петровський Володимир
Граб Володимир	Лісний Петро	Сабат Андрей
Гучко Андрей	Лопачак Николай	Савицький Осип
Залітач Мирон	Макаревич Осип	Сьвітлик Остап
Зеліб Артур	Паславський Николай	Шехович Іван
	Яминський Клим.	

Двом абітурієнтам дозволено поправити іспит по феріях з 1. предмету, двох репробовано на рік, оден відступив від іспиту задля слабости.

З тих абітурієнтів піде на :

науку теології	13	науку медицини	4
„ права	7	„ до рільничої академії	2
„ філософії	4		

